

Elsa Marjamäki ja Veera Vikgren

Jalkautuva väkivaltatyö avoimilla kohtaamispaikoilla

Opas matalan kynnyksen väkivaltatyöhön kohtaa-
mispaikoilla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

3.4.2023

Tekijä	Elsa Marjamäki & Veera Vikgren
Otsikko	Jalkautuva väkivaltatyö avoimilla kohtaamispaikoilla – Opas matalan kynnyksen väkivaltatyöhön kohtaamispaikoilla
Sivumäärä	36 sivua + 2 liitettä
Aika	3.4.2023
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Katarina Groop VTM Jaana Kortensniemi
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda ohjeistus, joka tukee väkivaltatyöntekijän työskentelyä avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävässä jalkautuvassa väkivaltatyössä. Opinnäytetyön tavoitteena on edistää dialogista kohtaamista väkivaltatyön ohjaajan ja asiakkaan välillä. Avoimet kohtaamispaikat ovat kaikille avoimia matalan kynnyksen paikkoja, joissa voi tavata muita vanhempia ja lapsia, saada tukea ja apua sekä osallistua ohjattuun toimintaan. Avoimilla kohtaamispaikoilla on mahdollisuus tavata eri järjestöjen toimijoita, vapaaehtoisia sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen perhepalveluiden työntekijöitä. Työelämäkumppanina tässä opinnäytetyössä toimii Vantaan turvakoti ry, joka on yksi avoimilla kohtaamispaikoilla toimivista yhdistyksistä.</p> <p>Vantaan turvakoti ry on esittänyt tarpeen tälle opinnäytetyölle. Tämän monimuotoisen opinnäytetyön tuotoksena on opas väkivaltatyöntekijälle avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävän jalkautuvan väkivaltatyön tueksi. Oppaasta on pyritty tekemään visuaalisesti selkeä ja helppolukuinen. Oppaan visuaalinen ilme noudattaa Ensi- ja turvakotien liiton graafista ohjeistusta.</p> <p>Opas on koottu perehtymällä väkivallan ilmiöön sekä väkivaltatyöhön. Keskeisiksi aihealueiksi nousivat lähisuhdeväkivalta ja sen eri muodot sekä jalkautuva väkivaltatyö. Opinnäytetyön aiheita tarkastellaan kohtaamispaikkatoiminnan näkökulmasta. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu asiakkaan dialogiseen kohtaamiseen. Oppaan sisällön luomista varten haastateltiin Vantaan turvakoti ry:n väkivaltatyön asiantuntijoita sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton kohtaamispaikkakoordinaattoria.</p> <p>Oppaaseen on koottu väkivaltatyöntekijän työskentelyn kannalta oleellista tietoa. Opas sisältää perustietoa Vantaan turvakoti ry:stä sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen avoimista kohtaamispaikoista. Oppaassa on myös vinkkejä eri asiakasryhmien sensitiiviseen kohtaamiseen ja väkivallan puheeksi ottamiseen. Opasta tullaan hyödyntämään Vantaan turvakoti ry:n toiminnassa.</p>	
Avainsanat	dialoginen kohtaaminen, jalkautuva väkivaltatyö, avoimet kohtaamispaikat

Author	Elsa Marjamäki & Veera Vikgren
Title	Preventive Violence Work in Open Meeting Places – Guide for Accessible Violence Work in Meeting Places
Number of Pages	36 pages + 2 appendices
Date	3.4.2023
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Bachelor of Social Services
Instructors	Lecturer Katarina Groop Master of Social Sciences Jaana Kortnesniemi
<p>The purpose of our thesis was to produce a guide that supports supervisor's violence in open meeting places. The aim of the thesis is to enhance dialogic encounter between the supervisor of violence work and the client. Open meeting places are accessible places open to everyone, where you can meet other parents and children, receive support and help, and participate in different activities. In open meeting places, participants can meet the employees of various organizations, volunteers and employees of the family services of the Vantaa and Kerava welfare area.</p> <p>Vantaa Shelter association is one of the organizations operating in open meeting places and it was the working life partner in this thesis. Vantaa Shelter association expressed the need for this thesis. The output of this functional thesis is a guide for violence work supervisors to support on-the-ground violence work in open meeting places. The guide was made to be visually clear and easy to read. The visual appearance of the guide follows the graphic guidelines of The Federation of Mother and child homes and Shelters.</p> <p>The guide has been put together by orientating to the phenomenon of violence and violent work. Domestic violence and its various forms, as well as on-the-ground violence work, became the main topics. The topics of the thesis are examined from the point of view of meeting places. The theoretical framework of the thesis is based on dialogic encounter with the client. In order to create the content of the guide, experts of violence work from Vantaa Shelter association and the meeting place coordinator of Mannerheim League for Child Welfare were interviewed.</p> <p>The guide contains essential information from the point of view of violence work supervisor's work. The guide contains basic information about Vantaa Shelter and the open meeting places in the Vantaa and Kerava welfare area. It also contains tips for working with different client groups sensitively and addressing violence. The guide will be used in the work of Vantaa Shelter.</p>	
Keywords	dialogic encounter, violence work, open meeting places

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työelämäkumppani	3
2.1	Vantaan turvakoti ry	3
2.2	Avoimet kohtaamispaikat	3
2.3	Vantaan turvakoti ry:n ja avoimien kohtaamispaikkojen yhteistyö	6
3	Väkivalta ja sen muodot	7
4	Lähisuhdeväkivalta	10
4.1	Lähisuhdeväkivaltaan liittyvät lait ja säännökset	11
4.2	Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen tukeminen	12
4.3	Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen dialoginen kohtaaminen	15
5	Opas matalan kynnyksen jalkautuvaan väkivaltatyöhön kohtaamispaikoilla	17
5.1	Monimuotoinen opinnäytetyö	17
5.2	Suunnittelu	17
5.3	Aineiston keruu	18
5.4	Aineiston analysointi	20
5.5	Tulokset	21
5.6	Oppaan toteutus	24
6	Pohdinta	25
6.1	Tuotoksen tarkastelu	26
6.2	Eettisyys	27
6.3	Luotettavuus	28
6.4	Ammatillinen kasvu	29
6.5	Hyödynnettävyys ja jatkokehitysmahdollisuudet	29
	Lähteet	31
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	37
	Liite 2. Opas	38

1 Johdanto

Lähisuhdeväkivalta on Suomessa yleinen ongelma ja väkivallan haittoja esiintyy koko yhteiskunnassa. Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaisesti, ja sillä on välittömiä ja pitkäkestoisia vaikutuksia niin fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen, kuin sosiaaliseen hyvinvointiin ja taloudelliseen tilanteeseen. (Siltala ym. 2022: 14–15.) Suomen perustuslaki sekä kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittavat hyvinvointialueita ehkäisemään väkivaltaa. Jokaiselle hyvinvointialueelle on nimetty lähisuhdeväkivallan ehkäisy -työryhmä, joka vastaa lähisuhdeväkivallan vastaisten toimenpiteiden suunnittelusta, seurannasta ja kehittämisestä. (October & Laitinen 2022: 6.)

Viime vuosien aikana olemme kohdanneet monenlaisia kriisejä. Vuonna 2020 alkanut koronapandemia pakotti ihmiset viettämään enemmän aikaa kotonaan, ja aktiviteetit kodin ulkopuolella jäivät hyvin vähäisiksi. Liikkumisrajoitusten vuoksi lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden ihmisten oli hankalampaa lähteä hakemaan apua. Myös oman sosiaalisen verkoston tukea on voinut olla vaikeampi saada. Lisäksi alkoholismi, joka on usein lähisuhdeväkivaltaan liitetty riskitekijä, lisääntyi koronan aiheuttaman työttömyyden, stressaavan elämäntilanteen sekä sosiaalisen kanssakäymisen vähenemisen myötä. (Campbell 2020.) Lastensuojeluilmoitusten määrä oli tutkimusten mukaan vähentynyt, joka mahdollisesti viittaa lapsiin kohdistuvan väkivallan havaitsemisen, kirjaamisen ja raportoimisen puutteellisuuteen (Husso ym. 2021: 353).

Husson ym. (2021) mukaan korona-aika on tehnyt näkyväksi erityisesti lasten ja lapsiperheiden palveluiden haavoittuvuuden, lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden yksinäisyyden sekä liittymisen, osallisuuden ja kuulumisen kokemusten merkityksen väkivallasta irrottautumisen ja siitä toipumisen kannalta. Korona-ajan väkivaltatapaukset voivat näkyä vielä vuosien päästä palvelujärjestelmän kuormituksena. Jotta lähisuhdeväkivaltaan osattaisiin puuttua ja väkivallan uhreja osattaisiin auttaa, tulisi eri alojen asiantuntijoiden ja ammattilaisten väkivaltakouluttautumista lisätä. (Husso ym. 2021: 356–357.)

Helmikuussa 2022 Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaan ja toi eteemme jälleen uuden kriisin. Sosiaalisen median aikakautena sotaan liittyvää sisältöä ja materiaalia on ollut nähtävillä laajasti sosiaalisessa mediassa. Aikuisten lisäksi myös lapset ja nuoret kohtaavat paljon väkivaltaista sisältöä sosiaalisen median palveluissa. Väkivaltainen sisältö on haitallista lapselle ja voi aiheuttaa lapsessa aggressiivista käytöstä, huolestu- neisuutta, ahdistuneisuutta ja pelokkuutta (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Väkivallan

ilmiö on hyvin ajankohtainen ja on tärkeää löytää keinoja puhua väkivallasta myös lasten ja nuorten kanssa ikätasoisesti. Kun lapsi tai nuori perheineen asioi palveluissa väkivaltakokemuksen vuoksi, on tietoa oltava saatavilla ymmärrettävällä tavalla, ja lapsella tai nuorella on oikeus tulla kohdatuksi ja kuulluksi sekä olla mukana vaikuttamassa tukimuotoihin. Erilaisilla toiminnallisilla ja kommunikaatiota helpottavilla välineillä kuten kuvakorteilla voidaan tukea lasten ja nuorten itseilmaisua. (Isola & Tulensalo & Laitinen 2019: 118.)

Vuonna 2021 Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltatapauksissa oli 10 900 uhria. Uhreista aikuisia oli 8300 ja alaikäisiä 2600. Aikuisiin kohdistuneet pari- ja lähisuhdeväkivaltatapaukset vähenivät vuonna 2021 3,8 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna, kun taas alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset lisääntyivät 6,7 prosenttia. (Tilastokeskus 2022a.) Lisäksi rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan vuonna 2021 pahoinpitelyrikoksesta epäiltiin hieman alle 2200 alle 15-vuotiasta. Tämä oli 23,4 % enemmän kuin vuonna 2020. Pahoinpitelyissä, joissa epäiltynä oli alle 15-vuotias henkilö, noin 80 % uhreista oli myös alaikäisiä. (Tilastokeskus 2022b.) Tilastojen mukaan perheväkivaltatapaukset sekä lasten tekemät pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet.

Vantaan turvakoti ry on esittänyt tarpeen avoimilla kohtaamispaikoilla toimivan väkivaltatyöntekijän työskentelyn tueksi laadittavalle ohjeistukselle ja tämä monimuotoinen opinnäytetyö vastaa tähän tarpeeseen. Avoimet kohtaamispaikat ovat matalan kynnyksen paikkoja, joissa lapset, nuoret ja perheet voivat tavata toisiaan, osallistua vertais-toimintaan sekä saada vertaistukea ja ammatillista ohjausta, jolla pyritään tukemaan lasten kasvua sekä vanhemmuutta. Avoimilla kohtaamispaikoilla on mahdollisuus tavata eri järjestöjen toimijoita, vapaaehtoisia sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen perhepalveluiden työntekijöitä. Vantaan turvakoti ry on yksi avoimien kohtaamispaikkojen kanssa yhteistyössä työskentelevistä järjestöistä. (Vantaan turvakoti ry c.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda opas, joka tukee väkivaltatyöntekijää asiakkaan dialogiseen kohtaamiseen avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävässä jalkautuvassa väkivaltatyössä. Haluamme tämän opinnäytetyön avulla olla kehittämässä väkivaltatyötä ja lisätä tietoisuutta jalkautuvasta väkivaltatyöstä avoimilla kohtaamispaikoilla. Väkivallasta ja väkivaltatyöstä on tehty aiempia opinnäytetöitä, mutta erityisesti avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävästä väkivaltatyöstä ei löydy aiempaa tutkimusta.

2 Työelämäkumppani

2.1 Vantaan turvakoti ry

Vantaan turvakoti ry on vuonna 1978 perustettu kansalaisjärjestö, joka on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistys. Vantaan turvakoti ry tekee työtä väkivallan ehkäisemiseksi, yleiseen väkivaltatietoisuuteen vaikuttamiseksi sekä lähisuhdeväkivallan eri osapuolten auttamiseksi. Yhdistyksen tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, STEA, Ensi- ja turvakotien liitto jäsenyhdistyksineen sekä Vantaan kaupunki. Vantaan turvakotiyhdistyksen toimintaa ohjaavina arvoina ovat avun tarjoaminen väkivallan kaikille osapuolille, turvallisuus, kunnioittaminen, asiakkaan osallisuus, lapsen edun huomioiminen, luotettavuus ja usko muutoksen mahdollisuuteen. Yhdistykseltä löytyy ammattitaitoa ja pitkäaikaista kokemusta, joka näkyy asiakkaille osallistavana ja uudistavana huolenpitona ja muille sidosryhmille laadukkaina ja monipuolisina palveluina. Yhdistys tarjoaa myös lähisuhdeväkivaltatyön avopalveluita väkivaltaa kokeneille, väkivallan tekijöille sekä osallisille. (Vantaan turvakoti ry b.)

Vantaan turvakoti ry tekee jalkautuvaa väkivaltatyötä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen avoimilla kohtaamispaikoilla. Lähisuhdeväkivaltatyön avopalveluiden lisäksi yhdistyksellä on turvakoti, joka tarjoaa apua väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneelle henkilölle, iästä tai sukupuolesta riippumatta, ympärivuorokautisesti vuoden jokaisena päivänä. Turvakoti on ilmainen, sinne ei tarvitse lähetettä ja sinne voi halutessaan mennä ilmoittamatta nimeään. Turvakodissa työskentelee koulutettua henkilökuntaa, joka kohtaa väkivaltaa kokeneen henkilön, tarjoaa suojaa väkivaltaa vastaan sekä apua väkivallan lopettamiseen. Turvakodissa niin aikuisten kuin lasten on mahdollista purkaa tunteita ja väkivaltakokemuksiaan turvallisessa ympäristössä, sekä saada apua niin käytännön asioissa kuin oikeudellisissa kysymyksissäkin. Vantaan turvakoti ry:n turvakodissa on tilaa 14 perheelle. (Vantaan turvakoti ry a.)

2.2 Avoimet kohtaamispaikat

Perhekeskukset ympäri Suomea tarjoavat monialaisia palveluja lapsille, nuorille ja perheille. Palvelukokonaisuuteen kuuluu hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistäviä sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palveluja. (Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa 2021: 1.) Kaikille avoimet, matalan kynnyksen koh-

taamispaikat ovat osana perhekeskusten palveluverkostoa. Niissä lapset, nuoret, vanhemmat ja perheet voivat tavata toisiaan, osallistua vertaistoimintaan sekä saada vertaistukea ja ammatillista ohjausta. Kohtaamispaikkojen toiminta on suunnitelmallista, koordinoitua sekä asiakkaille saavutettavaa ja esteetöntä. Kohtaamispaikkojen toiminnalla tuetaan lasten kasvua, vanhemmuutta, perheiden hyvää arkea sekä yhteisöllisyyttä. Lisäksi toiminnalla vahvistetaan lasten ja perheiden osallisuutta, voimavaroja ja keskinäistä vuorovaikutusta. (Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa 2021: 7.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri on Uudenmaan hyvinvointialueiden perhekeskustoiminnan kehittäjäkumppani. Mannerheimin lastensuojeluliitto järjestää hyvinvointialueilla yhteistyössä kuntien kanssa avointa kohtaamispaikkatoimintaa sekä koordinoi alueellisia kohtaamispaikkatoiminnan verkostoja. (Kohtaamispaikkayhteistyö.) Tässä opinnäytetyössä kerromme tarkemmin kolmen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sijaitsevan avoimen kohtaamispaikan toiminnasta. Nämä opinnäytetyömme kannalta keskeisimmät avoimet kohtaamispaikat ovat Koivukylän kohtaamispaikka, Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalo sekä Keravan Onnila. Kaikki nämä kolme avointa kohtaamispaikkaa ovat Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin koordinoimia. Näillä kolmella avoimella kohtaamispaikalla työelämäkumppanillamme Vantaan turvakoti ry:llä on aktiivisinta toimintaa ja siksi olemme päättäneet avata niiden toimintaa tarkemmin.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on tällä hetkellä toiminnassa yhteensä 16 eri avointen kohtaamispaikkojen yksikköä. Osassa kohtaamispaikoista toiminta on vielä käynnistymässä, ja sitä kehitetään koko ajan. Kaikki kohtaamispaikoilla järjestettävä toiminta on maksutonta. Muiden lasten ja vanhempien tapaamisen, sekä erilaisen avun ja tuen lisäksi kohtaamispaikkojen kierrätyspisteiltä voi tarvittaessa hakea maksutta lastenvaatteita ja -tarvikkeita. Kohtaamispaikoilla on myös tarjolla kahvia ja teetä sekä usein pientä välipalaa. (Vantaan turvakoti ry c.) Lisäksi avoimilla kohtaamispaikoilla on mahdollisuus tavata hyvinvointialueen monipuolisten perhepalveluiden työntekijöitä, eri järjestöjen toimijoita sekä vapaaehtoisia (Lapsiperheiden avoimet kohtaamispaikat).

Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin Perheitä kohtaamassa -hankkeessa on kehitetty Koivukylän kohtaamispaikkaa yhteistyössä Vantaa-Kerava-sote -Asukkaan asialla -hankkeen kanssa. Tuloksena on avoimen kohtaamispaikan toimintamalli, jossa yhteistoimijuudella ja yhteisjohtajuudella tuotetaan perheiden avun saamista tukevaa aitoa hyvinvointialueen ja järjestöjen yhteistoimintaa. Eri toimijoiden keskinäisellä yhteistyöllä avoimella kohtaamispaikalla käyvät perheet osataan ohjata avun

piiriin suoraan, eivätkä perheet joudu etsimään tukea ja apua eri puolilta kaupunkia. Avoimen kohtaamispaikan eri toimijat ovat sopimuksessa määritetyllä tavalla vastuussa kokonaistoiminnasta. Eri toimijoiden työntekijät jalkautuvat viikoittain kohtaamispaikalle kohtaamaan perheitä. Kohtaamispaikan koordinaatiovastuu säilyy kuitenkin yhdellä taholla, joka Koivukylässä on Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. (Kyyrö 2022.)

Koivukylän avoin kohtaamispaikka on lapsille, nuorille, perheille ja vanhemmille tarkoitettu avoin, yhteinen matalan kynnyksen tila, johon jokaisen on helppo tulla. Kohtaamispaikka on avoinna arkisin klo 9–16. Kohtaamispaikassa voi viettää aikaa yhdessä, tavata muita lapsia ja vanhempia, leikkiä, saada vertaistukea sekä saada neuvoja erilaisissa asioissa kuten esimerkiksi lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä tai Kelan lomakkeiden täytössä. Kohtaamispaikalla järjestetään myös ohjattua toimintaa sekä siellä on mahdollisuus omien eväiden lämmittämiseen tai yhteisöruokailuun. Iltaisin kohtaamispaikalla on järjestöjen avointa toimintaa kuten Mannerheimin lastensuojeluliiton iltaperhekahvila sekä Mummun ja vaarin tupa. (Koivukylän avoin kohtaamispaikka).

Kohtaamispaikassa työskentelee sekä vapaaehtoisia että koordinaattoreita, jotka vastaavat pääosin kohtaamispaikan toiminnasta. Lisäksi kohtaamispaikalla voi tavata kaupungin sekä eri järjestöjen työntekijöitä. Koivukylässä toimivat Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin koordinaattorit, lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö Koivulan lähisuhdeväkivallan asiantuntija, Yhteistyöllä parempi yhteisö, eroauttamisen sosiaaliohjaaja, Vantaan perhekoutsit, pari- ja perhepsykoterapeutti sekä Vantaan neuvolan perheohjaaja. Lisäksi Koivukylän kohtaamispaikassa toimivat Nicehearts, SOS-lapsikylä sekä Vantaan MEK-hammashoitaja. (Kohtaamispaikan toimijat.)

Hakunilassa sijaitseva lasten ja perheiden yhteisötila tarjoaa mahdollisuuden tavata muita lapsia ja vanhempia, saada apua ja tukea sekä osallistua ohjattuun toimintaan tai vain viettää yhteistä aikaa. Yhteisötalon toiminta on suunnattu 0–12-vuotiaille lapsille ja perheille. Toiminta on avointa ja maksutonta. Yhteisötila on avoinna arkisin klo 9–15. (Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötila.)

Yhteisötilalla voi tavata muiden järjestöjen ja toimijoiden työntekijöitä. Yhteisötilalla voi tavata esimerkiksi varhaiskasvatuksen kuraattorin, psykologin, Vantaan perhekoutsit, neuvolan perheohjaajan, perheterapeutin, väkivaltatyön asiantuntijan sekä Kehitysvammatuki 57:n koordinaattorin. Yhteisötila tekee yhteistyötä muun muassa Vantaan turvakoti ry:n, Laurea AMK:n, Careerian, Yhteisen pöydän, Pienperheyhdistyksen, Sydänliiton sekä Ruokakasvatusyhdistys Ruukku ry:n kanssa. Hakunilan lasten ja perheiden

yhteisötalolla on mahdollisuus varata yksilöllisiä aikoja asiointiavulle. Talolta löytyy myös lastenvaatteiden ja -tarvikkeiden kierrätyspiste. Hakunilalaisilla perheillä on mahdollisuus saada ajanvarauksella ruoka-apua. (Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalo.)

Keravalla sijaitsevassa lasten, nuorten ja perheiden talossa **Onnilassa** järjestetään avointa ja maksutonta toimintaa lapsille, nuorille ja perheille. Toiminnan tavoitteena on lisätä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia sekä tarjota perheille osallisuuteen, vertaisuuteen ja vapaaehtoistoimintaan perustuvaa tukea ja vähentää yksinäisyyttä. Onnilan toiminta-ajatuksena on tuoda erilaisia perheiden tukimuotoja ja avointa harrastustoimintaa saman katon alle sekä tiivistää kaupungin, seurakuntien ja järjestöjen yhteistyötä. Iltaisin Onnilassa on toimintaa erilaisille kohderyhmille (Onnila Kerava.)

2.3 Vantaan turvakoti ry:n ja avoimien kohtaamispaikkojen yhteistyö

Vantaan turvakoti ry on yksi avoimien kohtaamispaikkojen kanssa yhteistyössä toimivista järjestöistä. Vantaan turvakoti ry:n lähisuhdeväkivaltatyön asiantuntija jalkautuu nimettyinä aikoina avoimille kohtaamispaikoille tekemään väkivaltatyötä. Vantaan turvakoti ry on tehnyt yhteistyötä kolmen avoimen kohtaamispaikan kanssa: Koivukylän avoimen kohtaamispaikan, Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalon sekä Keravan Onnilan kanssa. Nyt kun kohtaamispaikkoja on tullut runsaasti lisää, on Vantaan turvakoti ry rekrytoinut työntekijän nimikkeellä väkivaltatyöntekijä. Väkivaltatyöntekijä jalkautuu avoimille kohtaamispaikoille. Väkivaltatyön palvelut ovat tällä hetkellä keskittyneet Koivukylän kohtaamispaikalle, Hakunilan yhteisötalolle sekä Keravan Onnilaan. Kuitenkin toimintaa on ollut jo yhteensä seitsemällä kohtaamispaikalla ja vuoden 2023 alussa yhteistyötä on aloitettu myös muiden kohtaamispaikkojen kanssa. Väkivaltatyöntekijän tehtävä on uusi ja sitä kehitetään edelleen.

Tavoitteena on, että väkivaltatyöntekijä tulee kohtaamaan asiakkaita kaikilla Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kohtaamispaikoilla. Lisäksi tavoitteena on saada lähisuhdeväkivallan, väkivaltaerityisten erotilanteiden sekä näihin liittyvät vanhemmuuden tukitoimet lähemmäksi asukkaita. Väkivaltatyöntekijän työnkuvana on tehdä jalkautuvaa väkivaltatyötä, jossa kohdataan asiakkaita ja tarvittaessa ohjataan heitä palveluiden piiriin. Tämän opinnäytetyön tuotoksena syntyvä opas on suunniteltu Vantaan turvakoti ry:n väkivaltatyöntekijälle käytettäväksi Vantaa-Kerava hyvinvointialueen avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävässä jalkautuvassa väkivaltatyössä.

3 Väki­valta ja sen muodot

Väki­valta on kansainvälinen ongelma, joka ilmenee monin eri tavoin niin ydinaseilla va­rustautumisessa, sisällissodissa kuin lähisuhdeväki­vallassakin. Väki­valta on jatkuvasti keskustelua herättävä aihe, joka nousee esille niin uutisissa kuin ajankohtaisohjelmis­sakin. Ympäri maailman, etenkin naiset, joutuvat päivittäin välttelemään väki­valtaa sekä kotona että kodin ulkopuolella. (Ahluwalia & Miller 2019.) Myös Suomessa väki­valta ja erityisesti naisiin kohdistuva väki­valta on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Suomessa asuvista naisista noin 30 prosenttia on 15 vuotta täytettyään kokenut fyysistä väki­valtaa tai seksuaaliväki­valtaa nykyisen tai entisen puolison taholta. Naisiin kohdistuva väki­valta aiheuttaa vuosittain turvattomuuden ja epäoikeudenmukaisuuden tunnetta ja inhimillistä kärsimystä naisille ja lapsille sekä taloudellisia kustannuksia yh­teiskunnalle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019: 14.)

Väki­valta voidaan määritellä vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallisuudena käyttönä tai sillä uhkaamisella siten, että se kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että se johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriy­tymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai kuolemaan (Bildjuschkin ym. 2020: 5). Tämä Bildjuschkinin ym. väki­vallan määritelmä perustuu Maailman terveysjär­jestö WHO:n väki­vallan määritelmään. WHO:n määritelmässä väki­valta nähdään itse tekona eikä sitä yhdistetä teon lopputulokseen. Väki­vallan määritelmän ulkopuolelle jäävät tahattomat tapaukset. Väki­vallan määritelmään sisältyvä tahallisuuden käsite te­kee määrittelystä monimutkaista. Tarkoitettua käytöksen ja tarkoitettua seurauksen vä­lillä voi olla merkittävä ero. Lisäksi on ihmisiä, jotka tarkoituksellisesti vahingoittavat toi­sia, mutta eivät miellä tekojaan väki­valtaisiksi kulttuurisista taustoista ja uskomuksista johtuen. (Krug & Dahlberg & Mercy & Zwi & Lozano 2002: 21.)

WHO: väki­vallan luokittelujärjestelmä jakaa väki­vallan kolmeen luokkaan: ihmisen it­seensä kohdistama väki­valta, ihmisten välinen väki­valta sekä kollektiivinen väki­valta. Ihmisen itseensä kohdistama väki­valta sisältää itsemurhakäyttäytymisen ja itsensä va­hingoittamisen. Ihmisten välinen väki­valta on jaettu kahteen alaryhmään: perhe- ja pari­suuhdeväki­valtaan ja yhteisölliseen väki­valtaan. Kollektiivinen väki­valta puolestaan ja­kautuu sosiaaliseen, poliittiseen sekä taloudelliseen väki­valtaan. (Krug ym. 2002: 23.) Väki­valta on sekä ihmisoikeusrikkomus että rikos. Väki­vallan tekijä pyrkii kontrolloi­maan ja hallitsemaan aiheuttamalla pelkoa, loukkaamalla ja vahingoittamalla väki­vallan uhria. (Ensi- ja turvakotien liitto a.) Väki­valta aiheuttaa terveydellisiä, sosiaalisia ja ta­loudellisia haittoja niin yksilöille kuin yhteiskunnallekin (Rikoksantorjuntaneuvosto).

Väkivaltakäsitteiden sanasto määrittelee **fyysisen väkivallan** väkivaltana, joka ilmenee henkilön ruumiillisen koskemattomuuden tahallisena loukkauksena (Bildjuschkin ym. 2020: 9). Fyysinen väkivalta voi olla lähes mitä tahansa toista fyysisesti satuttavaa. Esimerkkeinä fyysisestä väkivallasta ovat lyöminen, kuristaminen, potkiminen, tukistaminen tai hiusten repiminen. Fyysinen väkivalta voi jättää jälkiä, kuten mustelmia tai murtumia, jonka takia se voi olla helposti tunnistettavissa. Fyysinen väkivalta ei kuitenkaan aina jätä jälkiä. (Ensi- ja turvakotien liitto c.)

Bildjuschkin ym. (2020: 9) määrittelee **henkisen väkivallan** ilmenevän henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahallisena vahingoittamisena. Henkinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi toisen alistamisena, eristämisenä tai kontrollointina. (Bildjuschkin ym. 2020: 9.) Henkiseksi väkivallaksi lasketaan lisäksi haukkuminen, nimittely, taloudellinen kontrolli sekä pukeutumisen tai toisen tekemisten kontrollointi. Henkinen väkivalta voi monesti alkaa pienistä asioista ja pikkuhiljaa, jonka vuoksi sitä voi olla vaikeaa tunnistaa. Ajan kanssa väkivalta usein pahenee, mutta uhri voi myös turtua siihen, eikä tämän vuoksi tunnista kokevansa henkistä väkivaltaa. (Ensi- ja turvakotien liitto c.)

Sosiaalisena väkivaltana voidaan pitää esimerkiksi yhteydenpidon rajoittamista ystäviin tai sukulaisiin, vapaa-ajan vieton kontrolloimista tai estämistä, tai puolison jatkuvaa läsnäoloa, jolloin toista ei jätetä ollenkaan yksin. Myös uhkailu sosiaalisella eristämällä voidaan laskea sosiaalisesti väkivallaksi. (Ensi- ja turvakotien liitto c.)

Seksuaalinen väkivalta tai **seksuaaliväkivalta** on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön seksuaalisen koskemattomuuden tai itsemääräämisoikeuden tahallisena loukkauksena. Termejä seksuaalinen väkivalta ja seksuaaliväkivalta voidaan käyttää toistensa synonyymeina. Molempien termien käytössä on kuitenkin syytä muistaa, että väkivallan kohteen näkökulmasta ei ole kyse seksuaalisesta teosta tai kokemuksesta. (Bildjuschkin ym. 2020: 9) Seksuaaliväkivaltaa on esimerkiksi raiskaus, seksiin pakottaminen ja painostaminen, pakottaminen nöyryyttäviin seksuaalisiin tekoihin, kuvaaminen ilman lupaa, nukkuvan tai sammuneen henkilön hyväksikäyttö sekä seksuaalinen ahdistelu. (Ensi- ja turvakotien liitto c.)

1.1.2023 on tullut voimaan uusi seksuaalirikoslainsäädäntö, joka vahvistaa jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaaja. Raiskauksen määritelmä on uudistuksen myötä suostumukseen perustuva. Suostumuksen puute on keskeisessä osassa uutta lakimuutosta, ja seksuaalirikosten rangaistukset muuttuvat aiempaa kovemmiksi. Lisäksi seksuaaliseen ahdisteluun voi syyllistyä myös muilla tavoin kuin koskettelemalla. (Uusi seksuaalirikoslaki 2023.)

Taloudellinen väkivalta ilmenee henkilön taloudellisiin asioihin liittyvän itsemääräämisen tahallisen loukkaamisena tai rajoittamisena (Bildjuschkin ym. 2020: 9). Taloudellisen väkivaltana voidaan pitää rahankäytön estämistä, toisen rahan luvaton käyttöä tai taloudellisen päätäntävällän rajoittamista. Erityisesti ikäihmiset ovat riskialttiita joutumaan taloudellisen väkivallan kohteeksi esimerkiksi omien lastensa toimesta. (Ensi- ja turvakotien liitto c.)

Uskontoon liittyvä väkivalta on kulttuuriin liittyvän väkivallan osa-alue, jossa uskontoon sidoksissa olevalla haitallisella käytännöllä tahallisesti loukataan tai rajoitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta tai koskemattomuutta (Bildjuschkin ym. 2020: 10). Uskontoon liittyvää väkivaltaa voi olla esimerkiksi pakottaminen jonkin uskonnon tapojen ja perinteiden noudattamiseen tai toisen uskonnon pilkkaaminen ja halveksuminen. Näiden lisäksi kunniaan liittyvä väkivalta on osana uskontoon liittyvää väkivaltaa. (Ensi- ja turvakotien liitto c.)

Ihmisoikeusliitto määrittelee **kunniaan liittyvän väkivallan** seuraavasti: kunniaan liittyvää väkivaltaa käytetään tilanteissa, joissa henkilö poikkeaa hyväksyttynä pidetystä käytöksestä, kuten kieltäytyy avioliitosta, ottaa avioeron, pukeutuu siveettömästi tai hänellä on suhde henkilön kanssa, jota perhe ei hyväksy. Yhteisöissä, joissa kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy, tällaiset edellä mainitut asiat tuovat häpeää perheelle ja koko suvulle. Jotta tällaista käyttäytymistä ei tapahtuisi, perheenjäsenten käytöstä pyritään kontrolloimaan ja vääränlaisesta käytöksestä rangaistaan väkivallalla. Väärin käyttäytyvää henkilöä voidaan rangaista fyysisellä väkivallalla, pakkoavioliitolla tai esimerkiksi hänen liikkumistaan, ystävien tapaamista tai pukeutumista voidaan rajoittaa. (Kunniaan liittyvä väkivalta 2022.)

Lapsen kaltoinkohtelun muotoja ovat laiminlyönti, fyysinen väkivalta, seksuaalinen hyväksikäyttö sekä välillinen Münchhausenin-oireyhtymä, jossa lapsesta huolehtiva henkilö sepittää tai aiheuttaa lapselle sairauksia tai oireita. Lapsen kaltoinkohteluun liittyy aina jonkinasteista emotionaalista laiminlyöntiä tai emotionaalista väkivaltaa, jonka havaitseminen voi olla hyvin vaikeaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 35.)

Lapsen laiminlyönnistä on kyse silloin, kun lapsen perustarpeista ei huolehdita. Lapsen perustarpeita ovat hoiva ja hoito, rakkaus, kunnioitus ja hyväksyntä, nähdyksi ja kuuluksi tuleminen, iän mukaisten virikkeiden saaminen, suojelu ja turva, terveydenhuolto hammashoitoinen sekä koulutus. Lapsen kehityksen turvaamiseksi niin fyysisellä, emotionaalisella, kognitiivisella kuin sosiaalisellakin tasolla, on lapsen perustarpeiden

tydyttäminen välttämätöntä. (Söderholm & Politi 2012: 79.) Lapsen turvattomuus, laiminlyönti ja pahoinpitely ovat erilaisin tavoin yhteydessä muun muassa vanhempien päihteiden käyttöön, rikoksiin, sitkeisiin huoltoriitoihin, mielenterveysongelmiin tai parisuhteen väkivaltaisuuteen. Kun lapsen terveys ja kehitys uhkaavat vaarantua, on lastensuojeluviranomaisten ryhdyttävä toimeen. Vaikka perheen yksityisyyttä ja vanhempien ensisijaista vastuuta tulee kunnioittaa, lapsen laiminlyöntiin on silti aina puututtava. (Bardy & Heino 2012: 64.)

Kulttuurierot voivat näkyä esimerkiksi hyvin erilaisina kasvatuskäytäntöinä kuin mihin Suomessa on totuttu. Kenenkään kasvatuskäytäntöjä ei voida pitää lapsen kaltoinkohdeltuna elleivät Suomen lain vastaiset tunnusmerkistöt täyty. Mikäli kuitenkin lapseen kohdistetaan Suomen lain vastaisia toimenpiteitä tai rajoituksia, lapsi voidaan katsoa kaltoinkohdelluksi. Lapsen tai nuoren oikeuksista ei voi poiketa kulttuuriin vedoten. (Gottberg 2012: 59–60.)

Kuritusväkivallalla aikuinen pyrkii rankaisemaan tai säätelemään lapsen käyttäytymistä käyttämällä fyysistä ylivoimaa aiheuttaen lapselle kipua tai epämukavan olon, mutta ei fyysistä vammaa. Kuritusväkivaltaa pidetään tai on aiemmin historiassa pidetty hyväksyttävänä. Kuritusväkivaltaa käyttävä aikuinen uskoo väkivallan olevan oikeutettua lapsen rankaisemiseksi. Aiemmin kuritusväkivaltaa on kutsuttu myös ruumiilliseksi kuritukseksi tai ruumiilliseksi rankaisemiseksi. Suomessa otettiin 2000-luvulla Lastensuojelun keskusliiton ehdotuksesta käyttöön kuritusväkivallan käsite. Sillä haluttiin selkeyttää eroa kasvatuksen ja väkivallan välillä. Kuritusväkivallan käyttö on lapseen kohdistuva pahoinpitelyrikos, johon on suhtauduttava samalla vakavuudella kuin aikuisiin kohdistuviin rikoksiin. Suomessa kuritusväkivalta on kielletty lainsäädännössä vuonna 1984. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 16–17.)

4 Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan läheisessä ihmissuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Läheisenä ihmissuhteena voidaan pitää parisuhdetta, jo päättynyttä parisuhdetta, vanhemman ja lapsen välistä suhdetta, seurustelusuhdetta tai muuten läheistä, intiimiä suhdetta ihmiseen, jonka kanssa jakaa elämänsä. (Kytölä 2021: 19.) Erilaisia lähisuhdeväkivallan muotoja ovat muun muassa fyysinen väkivalta, henkinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, taloudellinen väkivalta, kaltoinkohtelu, laiminlyönti sekä kulttuuriin tai uskontoon liittyvä väkivalta (Notko & Husso 2019: 13). Perheväkivalta on lähisuhdevä-

kivaltaa, joka kohdistuu saman perheen jäseniin. Yhteenkin perheenjäsenen kohdistuva väkivalta altistaa aina kaikki muutkin perheenjäsenet väkivallalle ja sen seurauksille. Parisuhdeväkivalta puolestaan on väkivaltaa, joka kohdistuu henkilön seurustelukumppaniin tai nykyiseen tai entiseen puolisoon (Bildjuschkin ym. 2020: 7).

4.1 Lähisuhdeväkivaltaan liittyvät lait ja säännökset

Vuonna 2014 hyväksyttiin sosiaalihoitolaki, joka määritteli ensimmäisen kerran perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilanteeksi, jossa on järjestettävä sosiaalipalveluja. Tämä asetti kunnat uuteen tilanteeseen lähisuhdeväkivallan kohtaamisessa ja väkivaltatyössä. (Notko & Husso 2019: 15.) Sosiaalihoitolain 11 § mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta, hyväksikäytöstä ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen (Sosiaalihoitolaki 2014/1301). Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden avuntarpeen tunnistamisesta ja hoidon piiriin ohjaamisesta on huolehdittava kaikissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tarkemmin lähisuhdeväkivaltaa kokevien palveluista säädetään sosiaalihoitolain lisäksi vanhuspalvelulaissa, lastensuojelulaissa sekä terveydenhuoltolaissa. (Siltala ym. 2022: 22.)

Kansallisen lainsäädännön lisäksi kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet ohjaavat lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille suunnattujen palveluiden järjestämistä (Siltala ym. 2022: 21). Elokuussa 2015 Suomessa tuli voimaan Istanbulin sopimus, joka on Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Valtiosopimus 53/2015). Istanbulin sopimuksen vuosien 2022–2025 toimeenpanosuunnitelma määrittelee kolmeksi päätavoitteeksi: sukupuolinäkökuuman ja intersektionaalisuuden vahvistamisen, poikkihallinnollisen ja moniammatillisen yhteistyön vahvistamisen väkivallan torjunnassa sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan tunnistamisen ja väkivaltaan puuttumisen (Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025: 10–11).

Lasten suojelemiseksi seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan laadittu Euroopan neuvoston yleissopimus, Lanzaroten sopimus, tuli voimaan Suomessa lokakuussa 2011 (Valtiosopimus 88/2011). Lanzaroten sopimuksen tarkoituksena on ehkäistä ja torjua lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja riistoa, suojella seksuaaliväkivallan ja riiston kohteeksi joutuneiden lapsiuhrien oikeuksia sekä edistää kansallista ja kansainvälistä yhteistoimintaa lasten seksuaaliväkivaltaa ja riistoa vastaan (Malja & October 2022 :13).

4.2 Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen tukeminen

Vantaan turvakoti ry tekee työtä yleisen väkivaltatietoisuuden lisäämiseksi. Vantaan turvakoti ry:n asiakastyön tavoitteena on lähisuhdeväkivallan väheneminen ja loppuminen, josta seuraa se, että jokaisella, erityisesti lapsilla, on mahdollisuus turvalliseen ympäristöön. Väkivaltatyöntekijän työskentelyssä asiakkaiden kanssa on tärkeää tuoda esiin lähisuhdeväkivallan eri muotoja sekä lisätä tietoisuutta väkivallasta sekä apua tarjoavista palveluista. Sosiaalialalla ennaltaehkäisevää väkivaltatyötä tekevän on tärkeää ymmärtää väkivallan ja lähisuhdeväkivallan muotoja sekä ymmärtää niihin liittyviä käsitteitä. Asiakkailla ei välttämättä aina ole tietoa, mikä luetaan väkivallaksi, eikä asiakas aina näin ollen ymmärrä käyttävänsä tai kokevansa lähisuhdeväkivaltaa. Tämä voi vaikeuttaa avun piiriin hakeutumista.

Väkivaltaan liittyviä tukipalveluita on Suomessa saatavilla maantieteellisesti hyvin hajanaisesti. Ainoastaan turvakodit ja auttava puhelin Nollalinja ovat suoraan valtion rahoitettamia palveluita. Muita palveluita järjestää pääsääntöisesti kolmannen sektorin toimijat, kuten järjestöt. Nämä palvelurakenteiden aukot uhkaavat väkivaltaa kohdanneiden avunsaantia sekä asettaa erityisen haavoittavaan asemaan erilaiset vähemmistöryhmät, kuten ulkomaalaistaustaiset tai vammaiset väkivallan uhrit, joilla voi olla vaikeuksia tiedon saamisessa erilaisista väkivaltatyön palveluista sekä haasteita näiden palveluiden piiriin pääsemisessä. (Siltala ym. 2022: 24.) Väkivallasta tehdyistä raporteista käy ilmi, että yleensä väkivalta on ollut viranomaisten tiedossa, mutta siihen ei ole puututtu. Ensisijainen ongelma ei olekaan väkivallan määrä vaan se, että Suomessa väkivaltaan ei puututa ja sen annetaan jatkua. (Notko & Husso 2019: 15–16.)

Kaikista yleisimmin tunnistettu väkivallan muoto on fyysinen väkivalta. Muut väkivallan muodot eivät välttämättä tule yhtä näkyviksi, ja väkivalta voi piiloutua sanavalintoihin ja vallankäyttöön. (Ensi- ja turvakotien liitto a.) Tällöin ammattilaisenkin voi olla vaikeaa tunnistaa väkivaltaa. Usein asiakas hakee apua moniin eri oireisiin ennen kuin ongelmien varsinainen syy eli väkivalta tulee ilmi. Mikäli väkivaltaa ilmenee, on jokaisen ammattilaisen velvollisuus arvioida riskit ja auttaa väkivallan uhria. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022.) Jo pelkästään väkivallasta kysyminen voi auttaa väkivallan kokijaa havahtumaan omaan tilanteeseensa ja auttaa väkivallan kokijaa irtautumaan väkivaltaisesta suhteesta. Väkivaltaan puuttumalla voidaan estää vakavia vahinkoja sekä säästää yhteiskunnan resursseja. Väkivaltaan puuttuminen on ammatillista ja ammattieettistä toimintaa sekä osoittaa lähimmäisistä välittämistä. (Ensi- ja turvakotien liitto b.)

Helmisen (2007) mukaan väkivaltatyö voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen. Nämä osa-alueet ovat avotyö, turvakotityö, verkko- ja puhelinauttaminen, etsivä- ja jalkautuva väkivaltatyö sekä edunvalvonta- ja vaikuttamistyö. Avotyöllä tuetaan kriisiytyneessä tilanteessa olevaa väkivaltaa kohdannutta henkilöä. Turvakotityö tarjoaa apua väkivallan uhriksi joutuneelle, tai sen uhkaa kokevalle henkilölle. Verkko- ja puhelinauttaminen ovat matalan kynnyksen palveluita, jotka ovat muiden väkivaltatyön osa-alueiden tukena. Etsivä ja jalkautuva väkivaltatyö on ennaltaehkäisevää työtä, jolla tavoitetaan monia eri asiakasryhmiä, jotka ovat mahdollisesti kohdanneet väkivaltaa. Edunvalvonta- ja vaikuttamistyö antaa asiakkaalle tukea ja apua oikeudellisissa asioissa. (Helmisen 2007: 179.)

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten avopalveluista voi saada apua ja tukea lähi-suhteisiin liittyviin väkivaltakysymyksiin. Apua on tarjolla niin perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille, väkivaltaa käyttäneille tai sen käyttöä pelkääville sekä sille altistuneille ja väkivaltaa kokeneille lapsille. Väkivaltatyön avopalvelu voi olla esimerkiksi neuvontaa puhelimitse tai verkossa esimerkiksi erilaisissa chat-palveluissa, ajanvarauksella toimivaa yksilötyötä väkivaltatyön ammattilaisen kanssa, ohjattuja vertaisryhmiä, parityötä, vanhemmuustyötä tai tuettua asumista. Palvelut ovat kaikille avoimia. Palvelujen toimintaa ohjaavat väkivaltatyön laatukriteerit. (Ensi- ja turvakotien liitto d.)

Oikeusministeriö on laatinut väkivaltatyölle laatukriteerit, jotka antavat raamit asiakkaan väkivaltaista käyttäytymistä vähentävälle ja asiakkaan elämäntilannetta vakauttavalle turvalliselle ja tehokkaalle toiminnalle. Laatukriteerien avulla turvataan yhdenvertaiset palvelut kaikille niitä tarvitseville. Väkivaltatyön laatukriteerien avulla ohjataan väkivallan katkaisuohjelmia niin, että alueelliset erot palveluiden laadussa ja saatavuudessa olisivat mahdollisimman pieniä. (Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuojelmille 2022.)

Väkivaltatyön laatukriteerit laatinut oikeusministeriö on jakanut laatukriteerit kahteen osaan, palveluntarjoajille suunnattuihin kriteereihin sekä väkivallan katkaisuohjelman sisältöön liittyviin kriteereihin. Palveluntarjoajille suunnattuihin kriteereihin kuuluu, että palvelu voidaan järjestää turvallisesti sekä tarjoamalla asiantuntevaa ja laadukasta palvelua. Tähän liittyy riittävän koulutuksen omaavien, asiantuntevien henkilöiden rekrytointi työtehtäviin, selkeä ja tarkka asiakastyön dokumentointi sekä sen seuranta. Lisäksi laatukriteereissä tuodaan esiin moninaisuuden huomioiminen palveluissa sekä asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu. Esiin nostetaan myös moniammatillinen yhteistyö,

kuten yhteistyö eri alueellisten toimijoiden kanssa sekä asiakkaan ohjaaminen tarvittaessa muiden palveluiden pariin, kuten esimerkiksi päihde- tai mielenterveyspalveluihin. (Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohjelmille 2022.)

Väkivallan katkaisuohjelmille luoduissa laatukriteereissä painotetaan systemaattista ja tutkimukseen perustuvaa työmenetelmää, joka on asiakaskeskeistä ja yksilöllistä, ja asiakastyön dokumentointi on riittävän tarkkaa. Katkaisuojelmaan tullessa arvioidaan asiakkaan tarpeet sekä arvioidaan asiakkaan tarvetta väkivallan katkaisuojelmalle. Asiakkaalle tulee tehdä väkivaltaisen käyttäytymisen riskinarviointi. Laatukriteereissä tuodaan myös esiin uhrin turvallisuus sekä palveluiden yhteensovittaminen, sekä lasten ja nuorten erityinen huomioiminen. (Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuojelmille 2022.)

Ensi- ja turvakotien liiton ja sen yhdistysten työtä ohjaavat Ensi- ja turvakotien liiton laatukriteerit. Ympäri Suomen kaikissa Ensi- ja turvakotien liiton väkivaltatyön avopalveluita tarjoavissa yhdistyksissä on sitouduttu yksilötyössä asiakkaille annettavaan yhteiseen palvelulupaukseen: ”Osaamme auttaa väkivallan kaikkia osapuolia. Lupaamme turvallisen, maksuttoman ja nopeasti käynnistyvän palvelun, jonne voit tulla nimettömästi.”. (Ensi- ja turvakotien liitto d.) Tällä hetkellä olemassa olevat perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön palvelut eivät kuitenkaan tavoita kaikkia apua tarvitsevia, sillä kaikilla ei ole tarpeeksi tietoa ja osaamista tunnistaa, mitä väkivalta on tai mistä hakea apua (Ensi- ja turvakotien liitto e).

Jalkautuvalla väkivaltatyöllä pyritään levittämään tietoa väkivallasta ja sen muodoista laajemmin myös sellaisiin yhteisöihin, joissa näistä asioista ei olla totuttu puhumaan. Näin voidaan kohdata sekä väkivaltaa kokevia ja sitä käyttäviä henkilöitä, että heidän läheisiään. Jalkautuvan väkivaltatyön lähtökohtina ovat tiedon välittäminen, osallistumisen tukeminen sekä dialogin mahdollistaminen. Tavoitteena on herättää ajatuksia ja tietoisuutta väkivallasta ja sen muodoista, sekä tietoa siitä, mitä kautta hakea apua omaan tilanteeseen. (Ensi- ja turvakotien liitto e.)

Jalkautuva naistyö -hankkeessa jalkauduttiin arjen ympäristöihin kohtaamaan väkivaltaa kohdanneita naisia ja jakamaan tietoa perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Hankkeessa haluttiin tavoittaa naisia, jotka eivät vielä olleet uskaltaneet hakea apua tai eivät olleet tunnistaneet olevansa väkivallan kohteena. (Ensi- ja turvakotien liitto e.) Jalkautuvan väkivaltatyön ytimessä on tasavertainen dialogi. Jalkautuvan väkivaltatyön keinoin pyritään herättelemään ihmisiä, lisäämään tietoisuutta väkivallasta sekä mahdollistamaan avun hakeminen ihmisille. Jalkautuva naistyö -hankkeessa jalkautuvaa väkivaltatyötä

tehtiin kolmella tasolla: tiedon välittämisen, dialogin mahdollistamisen sekä osallistumisen tukemisen tasolla. (Kovanen & Lehtonen & Uusitalo 2017: 16–19.)

Avoimilla kohtaamispaikoilla väkivaltatyön työmuotona on jalkautuva väkivaltatyö. Jalkautumisen keinoin lisätään tietoa väkivallasta siellä, missä asiakkaat ovat. Ei ainoastaan auteta niitä, jotka osaavat itse hakea apua, vaan viedään apu kaikkien saataville. Näin madalletaan kynnyksiä hakea ja saada apua väkivaltakokemuksiin (Ensi- ja turvakotien liitto e.)

4.3 Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen dialoginen kohtaaminen

Avoimilla kohtaamispaikoilla työskentelevän väkivaltatyöntekijän pääasiallinen tehtävä on kohdata asiakkaita. Kohtaamisessa tulee ottaa huomioon, miten kohdata erilaiset asiakasryhmät sensitiivisesti, sekä miten ottaa väkivalta puheeksi eri asiakasryhmien kanssa. Avoimilla kohtaamispaikoilla asiakaskunta on hyvin vaihtelevaa. Avoimilla kohtaamispaikoilla työntekijä voi kohdata esimerkiksi lapsia, vanhempia, perheitä ja maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Väkivalta on sensitiivinen ja vaikea aihe, josta monen on haastavaa puhua. Väkivallan kokija sekä tekijä voivat molemmat kokea esimerkiksi tähän liittyvää häpeää, jonka vuoksi asiasta ei haluta puhua. Tästä syystä avoin ja aito dialoginen kohtaaminen työntekijän ja asiakkaan välillä on olennaista työskentelyn onnistumiseksi.

Dialogi viittaa erityislaatuiseen suhteeseen ja vuorovaikutukseen. Dialogi on kommunikaatiota, jossa etsitään ja koetellaan näkemyksiä ja merkityksiä sekä opitaan toisista ihmisistä ja maailmasta. Dialogi voi toteutua toisiinsa tasa-arvoisina suhtautuvien ihmisten tai sitä opettelevien ihmisten välillä. Jotta kommunikaatio olisi dialogista, vaaditaan keskustelukumppanin kunnioittamista ja kohtaamista arvokkaana. (Nivala & Ryyänen 2019: Luku 4. Yhteisö ja yhteiselämä.) Väkivaltatyössä asiakkaan dialoginen kohtaaminen on olennaista hyvän vuorovaikutuksen ja luottamuksen saavuttamiseksi ja jotta saadaan luotua asiakkaalle tunne siitä, että hänet kohdataan aidosti ja avoimesti ilman ennakkokäsityksiä.

Dialogissa pääajatuksena on pyrkimys ymmärrykseen. Keskeistä dialogin onnistumisen kannalta on osallistujien tasa-arvoisuus dialogitilanteessa, toisten näkökulmien aktiivinen ja myötäelävä kuuntelu, dialogiin osallistuvien valmius omien taustaoletustensa tarkasteluun ja kyseenalaistamiseen sekä osallistujien keskinäinen luottamus. (Holm & Poutanen & Stähle 2018.) Kaarina Mönkkönen (2007) määrittelee asiakastyön dialogi-

suuden olevan pyrkimystä yhteisen ymmärryksen rakentumiseen työntekijän ja asiakkaan välille, sekä taitoa edesauttaa vuorovaikutusta kohti yhteisymmärrystä. Dialogisessa kohtaamisessa työntekijän ei tulisi ottaa liian vahvaa roolia asiantuntijana ja neuvoa ja opettaa asiakasta. Näin toimiessa tilanne muuttuu helposti asiantuntijakeskeiseksi kohtaamiseksi ja dialogisuus heikentyy. (Mönkkönen 2007: 85, 87.) Dialogisessa kommunikaatiossa osapuolet näkevät toisensa tasavertaisina. (Nivala & Rynänen 2019: 112). Yksi dialogisuuden tärkeistä elementeistä on vastavuoroisuus kaikkien osapuolten välillä. Asiakassuhteessa tällä tarkoitetaan sitä, ettei mennä työntekijän tai asiakkaan ehdoilla, vaan molemmat ovat mukana luomassa tilannetta ja suhteessa rakennetaan molemminpuolista yhteisymmärrystä. (Mönkkönen 2007: 87.)

Ammatillisuus antaa varmuutta ja luottamusta omaan kykyyn auttaa toisia ihmisiä, sekä tietoa ja välineitä vuorovaikutuksen toteutumiseen. Ammatillisuus itsessään ei kuitenkaan auta asiakkaan kohtaamisessa. Ammattitaidon ja -tiedon lisäksi tarvitaan ihmissyyttä, sillä ilman ihmissyyttä kohtaaminen epäonnistuu. (Mattila 2008: 12) Mönkkösen (2007) mukaan dialogisen suhteen kannalta on keskeistä, tuleeko asiakkaan ja työntekijän välillä yhteisiä ihmettelyn hetkiä, jossa työntekijälläkään ei välttämättä ole riittävää tietoa, vaan tietoa voidaan yhdessä rakentaa. Tällaisessa tilanteessa on dialogisessa asiakastyössä keskeinen mahdollisuus kohdata asiakas aidosti ja avoimesti, sekä kuulla hänen näkemyksensä. (Mönkkönen 2007: 95.)

Kohdatessa asiakasta jalkautuvaa väkivaltatyötä tehdessä tulee huomioida se, miten ja millä sanoilla väkivallan ottaa puheeksi. ”Huomioidaan, ollaan aidosti kiinnostuneita, pysytään itse rauhallisena, ei kauhistella asioita, ymmärrystä ja se kuuntelemisen taito on tosi tärkeä” (Ryhmähaastattelu 16.12.2022). Väkivallan puheeksi ottamisella voidaan lisätä tietoisuutta, jotta ihmiset tarvittaessa osaavat hakeutua auttavien palveluiden piiriin. Väkivallan puheeksi ottamisessa tulisi ottaa huomioon myös asiakkaan kulttuurinen tausta.

Suomen väestöstä 8,5 prosenttia eli hieman alle 470 000 oli ulkomaalaistaustaisia vuonna 2021. Yli puolet ulkomaalaistaustaisista asui Uudellamaalla. (Maahanmuuttajat väestössä.) Myös avoimille kohtaamispaikoille hakeutuu maahanmuuttaja-asiakkaita. Kohtaamispaikkatoiminnassa onkin tarpeen noudattaa kulttuurisensitiivistä työtettä, jolla tarkoitetaan ammattilaisen kulttuurisesti kunnioittavia vuorovaikutustaitoja ja arvostavaa sekä sanallista että sanatonta kohtaamista ja viestintää, jossa ammattilaisella ja asiakkaalla kummallakin on oikeus ilmaista omaa kulttuuriaan ja tulla kulttuurinsa kanssa kuulluksi ja hyväksytyksi (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2021).

Kulttuurisensitiivisesti toimiva ammattilainen ymmärtää eri taustoista tulevaa ihmistä ja joustaa palveluissa asiakkaan tarpeiden mukaan. Kulttuurisensitiiviset palvelut mahdollistavat tarvittaessa asiakkaalle tavanomaista kokonaisvaltaisemman lähestymistavan, pitkäaikaisen ja suunnitelmallisen tuen sekä totuttua runsaamman ohjauksen. Ammattilaisen tulee välttää yleistämistä ja olla kiinnostunut asiakkaan kulttuurista ja arvoista. Lisäksi ammattilaisen tulee olla kärsivällinen ja huolehtia molemminpuolisesta ymmärryksestä. Tarvittaessa ammattilainen hyödyntää tulkkipalveluita. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Tärkeää on varmistaa, että molemmat osapuolet ymmärtävät mistä puhutaan ja että molemmilla on tasavertainen mahdollisuus tuoda omat näkemyksensä esiin.

5 Opas matalan kynnyksen jalkautuvaan väkivaltatyöhön kohtaamispaikoilla

5.1 Monimuotoinen opinnäytetyö

Monimuotoisen eli toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyy jokin konkreettinen tuotos, esimerkiksi malli, kuvaus, esite, kirja tai kansio. Tässä opinnäytetyössä konkreettisenä tuotoksena syntyi opas väkivaltatyöntekijälle. Näin toiminnallinen ja tutkimuksellinen opinnäytetyö eroavat toisistaan, sillä tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa uutta tietoa esimerkiksi työyhteisölle tai tekijälle itselleen, eikä tuloksena synny konkreettista tuotosta. (Salonen 2013:19.)

Tämä opinnäytetyö on toteutettu monimuotoisena opinnäytetyönä, joka tehtiin yhteistyössä Vantaan turvakoti ry:n kanssa. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi opas väkivaltatyöntekijälle jalkautuvaan väkivaltatyöhön avoimilla kohtaamispaikoilla.

5.2 Suunnittelu

Lähdimme suunnittelemaan opinnäytetyötämme yhteistyössä Vantaan turvakoti ry:n kanssa. He toivoivat meidän apuamme ohjeistuksen luomisessa väkivaltatyöntekijälle avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävään jalkautuvaan väkivaltatyöhön. Avoimet kohtaamispaikat ovat yleistynyt konsepti, ja niitä on avattu useita uusia lyhyen ajan sisällä. Avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävään väkivaltatyöhön tarvitaan selkeitä rakenteita. Niinpä päädyimme suunnittelemaan ohjeistusta kohtaamispaikoilla työskentelevän väkivaltatyöntekijän työskentelyn tueksi.

Työelämäkumppanin tarpeena ja sitä kautta myös opinnäytetyön tavoitteena oli luoda selkeä ohjeistus väkivaltatyöntekijälle siitä, miten valmistautua asiakkaiden kohtaamiseen kohtaamispaikalla, mitä tehdä ja huomioida kohtaamispaikkatyöskentelyn aikana sekä mitä tehdä ja huomioida kohtaamispaikkatyöskentelyn jälkeen. Pohdimme minkälainen lopullisesta tuotoksesta tulisi ja päädyimme tiiviiseen oppaaseen, jossa tuodaan ilmi väkivaltatyöntekijän näkökulmasta oleellisia, konkreettisia asioita, jotka tukevat hänen työskentelyään.

Kävimme keskustelua tiedonhankintamenetelmistä Vantaan turvakoti ry:n edustajan kanssa ja päädyimme siihen, että ryhmähaastattelun keinoin voisimme saada tarvittavaa tietoa väkivaltatyön asiantuntijoilta kehittämistyömme tueksi. Haastatteluun kutsuttavat henkilöt olivat työskennelleet kohtaamispaikoilla väkivaltatyön asiantuntijoina, joten heillä oli tietämystä ja omakohtaista kokemusta esimerkiksi siitä, miten väkivaltatyön näkökulma näkyy kohtaamispaikoilla ja miten haastavassa tilanteessa olevaa asiakasta voi kohdata sensitiivisesti.

Lisäksi pohdimme, että olisi hyödyllistä saada esiin myös kohtaamispaikkakoordinaattorien näkökulma. He eivät ole erikoistuneet väkivaltatyöhön, vaan osallistuvat kohtaamispaikkatyöhön kokonaisuudessaan ja työskentelevät kohtaamispaikoilla päivittäin. Ajattelimme, että heiltä voisi saada arvokasta tietoa nimenomaan avoimilla kohtaamispaikoilla työskentelystä ja siitä, mitä kohtaamispaikkatyössä tulee erityisesti ottaa huomioon.

5.3 Aineiston keruu

Käytimme tässä opinnäytetyössä kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Koppa 2021). Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tyypillisesti tuottamaan yksityiskohtaista ja rikasta tietoa jostakin ilmiöstä. Aineistonhankintakeinoina laadullisessa tutkimuksessa käytetään yleensä yksilöhaastatteluja, ryhmähaastatteluja, dokumenttiaineistoja tai havainnointia. (Juuti & Puusa 2020: Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?.) Koimme laadullisen tutkimusmenetelmän sopivan parhaiten meidän opinnäytetyömme tavoitteeseen ja tarkoitukseen.

Saadaksemme asiantuntijanäkökulman kehittämistyömme tueksi, haastattelimme kohtaamispaikkakoordinaattoreita sekä kohtaamispaikoilla työskenteleviä Vantaan turvakoti ry:n väkivaltatyön asiantuntijoita. Käytimme aineistonhankintamenetelmänä ryhmä-

haastattelua. Päädyimme ryhmähaastattelun valintaan, sillä halusimme luoda haastattelusta mahdollisimman keskustelunomaisen tilanteen. Pohdimme, että keskustelun kautta saisimme haastatteluun monipuolisia näkemyksiä ja yhteinen keskustelu ja pohdinta voisi tuoda esiin uusiakin oivalluksia. Menetelmänä ryhmähaastattelussa käytimme teemahaastattelua.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelulle ominaista on, että haastattelu on kohdennettu tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Yksityiskohtaiset kysymykset eivät ole tyypillisiä teemahaastattelulle, vaan haastattelu muodostuu keskeisten teemojen ympärille. (Hirsjärvi & Hurme 2014: 47–48.) Lähdimme suunnittelemaan ryhmähaastattelun haastattelurunkoa kolmen teeman pohjalta.

Olimme jaotelleet kysymykset kolmeen eri teemaan: valmistautuminen jalkautuvaan väkivaltatyöhön kohtaamispaikalla, jalkautuvan väkivaltatyön ajankohta kohtaamispaikalla sekä jalkautuvan väkivaltatyön ajankohdan jälkeinen toiminta (liite 3). Teemojen alle olimme muodostaneet mahdollisimman avoimia, tarkentavia kysymyksiä. Emme halunneet liikaa johdatella keskustelua, vaan halusimme, että jokaisen osallistujan oma näkemys tulisi mahdollisimman avoimesti esiin. Teemahaastattelun etu onkin, että sille on keskeistä, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisessä asemassa ja merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2014: 48).

Järjestimme kaksi erillistä haastattelua, toisen Vantaan turvakoti ry:n lähisuhdeväkivaltayksikkö Koivulan väkivaltatyön asiantuntijoille, sekä toisen Mannerheimin Lastensuojeluliiton alaisuudessa työskenteleville kohtaamispaikkakoordinaattoreille. Ensimmäisen haastattelun pidimme 16.12.2022 ja toisen 10.2.2023. Koimme parhaaksi järjestää kaksi erillistä haastattelua, sillä jakamalla eri alojen ammattilaiset omiin ryhmiinsä saimme paremmin vastauksia eri näkökulmista. Suunnittelimme ryhmähaastatteluja varten haastattelurungon sellaiseksi, että pystyimme hyödyntämään sitä molemmissa haastatteluissa.

Haastattelut toteutettiin Zoomissa, joka on etäkokouskäyttöön tarkoitettu viestintäväline. Metropolia ammattikorkeakoulu on tietoturvaan liittyvissä ohjeistuksissaan määrätellyt Zoomin ainoaksi verkkokokoustyövälineeksi, jolla voi toteuttaa henkilöhaastatteluja. Zoom mahdollistaa aineiston paikallisen tallentamisen, jolloin materiaalit on helppo siirtää turvalliseen tallennuskohteeseen. (Metropolia 2022.) Molempiin haastatteluihin varattiin aikaa noin tunti. Olimme lähettäneet noin viikkoa ennen haastattelujen järjestämistä osallistujille sähköpostitse Zoom-linkin tapaamiseen sekä informaatiolomakkeen,

johon osallistujien tuli tutustua ennen haastatteluun osallistumista. Haastattelutapaamisissa ennen varsinaisten haastattelujen alkamista esittelimme vielä lyhyesti itsemme ja opinnäytetyömme sekä kävimme läpi suostumuslomakkeen ja varmistimme, että kaikki suostuvat haastattelun nauhoitukseen.

5.4 Aineiston analysointi

Haastattelut tallennettiin äänitiedostoina tietoturvaliselle Z-verkkolevyllä, joka sijaitsee salasanasuojauksen takana. Haastattelujen jälkeen kävimme haastattelunauhoitteet läpi ja litteroimme ne tekstimuotoon Word-tiedostoihin. Tässä opinnäytetyössä ei ollut tarkoituksenmukaista kiinnittää huomiota osallistujien väliseen vuorovaikutukseen tai kielellisiin seikkoihin. Haastatteluaineisto litteroitiin sanasta sanaan. Vantaan turvakoti ry:n väkivaltatyön asiantuntijoiden haastatteluun osallistui kaksi henkilöä. Haastattelun kesto oli 36 minuuttia. Tekstimuotoon litteroituna haastattelun pituus Calibri-fontilla fonttikoolla 11 oli 7,5 sivua. Mannerheimin lastensuojeluliiton kohtaamispaikkakoordinaattorin haastatteluun osallistui yksi henkilö ja haastattelun kesto oli 14 minuuttia. Tekstimuotoon litteroituna haastattelun pituus Calibri-fontilla fonttikoolla 11 oli 2,5 sivua.

Laadullisen aineiston analyysissä tarkoituksena on luoda aineistosta kokonaisuus, jonka avulla voidaan tuottaa rikas ja perusteltu tulkinta sekä tehdä tutkittavasta ilmiöstä johtopäätöksiä. Kun analysointimenetelmänä käytetään teemoittelua, tarkastellaan haastattelussa esiin nousevia yhteisiä piirteitä. Aineistoa yhdistelemällä pyritään löytämään samankaltaisuutta tai säännönmukaisuutta eri luokkien väliltä. (Puusa 2020: Luku 9. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin.) Tässä opinnäytetyössä teemoittelu oli luonnollinen valinta analysointimenetelmäksi teemahaastattelun analysoimiseen. Analysointia tehdessä yhdistettiin molempien haastattelujen aineisto yhdeksi kokonaisuudeksi haastateltavien anonymiteetin säilyttämiseksi. Haastatteluissa esiin tulleet aiheet järjestettiin litteroinnin jälkeen teemoittain. Samoja teemoja koskevat haastatteluvastaukset luokiteltiin erillisiksi kokonaisuuksiksi. Aineisto analysoitiin hyödyntäen haastattelurungossa olevia kolmea isoa teemaa: valmistautuminen jalkautuvan väkivaltatyön ajankohtaan, jalkautuvan väkivaltatyön ajankohta kohtaamispaikalla sekä jalkautuvan väkivaltatyön ajankohdan jälkeen. Lisäksi analysoinnissa muodostui pienempiä teemakokonaisuuksia liittyen eri asiakasryhmien kohtaamiseen sekä asiakkaan sensitiiviseen kohtaamiseen.

5.5 Tulokset

Teema 1: VALMISTAUTUMINEN JALKAUTUVAN VÄKIVALTATYÖN AJANKOHTAAN

Kohtaamispaikalla tehtävään jalkautuvaan väkivaltatyöhön valmistautumiseen liittyen haastateltavat nostivat esiin, että kaikki kohtaamispaikat ovat erilaisia ja eri kohtaamispaikoilla on omanlaisensa toimintatavat. Haastateltavat antoivat väkivaltatyöntekijän kohtaamispaikkatyöskentelyyn valmistautumiseen liittyen seuraavan ohjeen:

Tutustu jokaiseen kohtaamispaikkaan, joista on vetovastuussa ja neuvottele heidän kaa niistä odotuksista ja että jokaisella kohtaamispaikalla on oma toimintamalli eikä se sama sabluuna käy kaikkiin. Että jos jossain voi joutuu vetämään toimintatuokioita, jossain sä vaan istut siel kahvilassa ja oot korvana ja keskustelemassa. Että sellanen olis hyvä huomioda että pitää niinku yhdessä jokaisen kohtaamispaikan kanssa luoda ne toimintamallit.

Haastatteluissa nostettiin myös konkreettisia muistettavia asioita kohtaamispaikkatyöskentelyyn valmistautumiseen liittyen. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi nimikyltit, käyntikortit ja esitteet.

Kohtaamispaikalla työskentelevän väkivaltatyöntekijän tärkeiksi ominaisuuksiksi mainittiin: helposti lähestyttävä, joustava, ekstrovertti, oma-aloitteinen, itseohjautuva, sopeutuva, verkostointitaitoinen, luottamusta herättävä. Eräs haastateltavista kuvasi kohtaamispaikkatyöskentelyyn valmistautumista näin:

Tietysti niitä on erilaisia tapoja toimia mutta, avoimen kohtaamispaikkahan siis se tärkein asiahan on se, että sä tuut juttelee perheiden kanssa ja muustakin kuin siitä pelkästään aiheesta. Eliikkä valmistautuu semmoseen supersosiaaliseen hetkeen tai iltapäivään tai aamupäivään, että olet avoin niinku juttelemaan ja toimimaan perheiden kanssa ensin niinku niitä näitä. Eliikkä kun aihe on varsinki ku se on noin vaikee ku se on, väkivalta on niinku heti kalskahtaa, että en uskalla puhua ethän kerro aiheesta. Niin pitää tulla se luottamus perheiden kanssa, et uskaltaa jutella ihmisen kanssa. Että on helposti lähestyttävä, et olemus on semmonen. Että ehkä tärkein valmistautuminen on, että laittaa kännykät äänettömälle ja ei ota konetta mukaan kun on perheiden kanssa.

Teema 2: JALKAUTUVAN VÄKIVALTATYÖN AJANKOHTA KOHTAAMISPAIKALLA

Haastateltavat nostivat esiin, että on tärkeää tehdä oma rooli sekä työnkuva selväksi niin asiakkaille kuin muille kohtaamispaikan työntekijöille, jotta vastuualueet ja työtehtävät pysyvät selkeänä, eikä väkivaltatyöntekijän vastuulla ole hoitaa kohtaamispaikkakoordinaattorien työtehtäviä.

Haastateltavat ovat yhtä mieltä siitä, että esitellessä itsensä sekä työnkuvansa, he puhuvat turvallisuudesta sekä turvallisuudesta ihmissuhteissa. Varsinainen väkivalta-sanan käyttö voidaan kokea hyvin vahvasti ja se voi asettaa asiakkaan puolustuskannalle.

Et ensimmäinen reaktio on että meillä siis ei oo väkivaltaa vaikka siinä myöhemmin tuliski semmosta esille...samaa olen ehkä huomannut kohtaamispaikoilla että ihmiset ei jotenki ehkä ihan hahmota sitä tai sit just ei luoteta siinä hetkessä siihen et ei haluta siitä puhua niin mun mielestä just tää turvallisuuden kautta pääsee paljon paremmin eteenpäin

Eräs haastateltava toi esiin, että väkivallasta tulisi kuitenkin puhua suoraan, oikeita sanoja käyttäen. Ammatilaisen pitää uskaltaa ottaa väkivalta puheeksi, jotta asiakas voi saada tarvitsemansa avun tilanteeseensa.

En lähtis sitä millään tapaa niinku kaunistelemaan et mun mielest se pitää tietysti ei itse olla pelokas aiheen suhteen vaan nostaa kissa pöydälle ihan niinkun puhuu asiasta, että se on kuitenkin valitettavan yleistä tänä päivänä vielä että jotenki se että uskallettais hakea apua sillon kun kohtaa minkäläistä tahansa väkivaltaa

Toisen teeman kysymyksissä käsiteltiin erilaisten asiakasryhmien kohtaamista avoimilla kohtaamispaikoilla. Lasten kohtaamiseen liittyviä esiin nousseita asioita olivat fyysisesti lapsen tasolle meneminen, lapsen leikkien seurailu ja sitä kautta ystävällinen ja helposti lähestyttävä kontakti, sekä esimerkiksi kirjan tai tarinan kautta lähteä avaamaan väkivallan käsitettä lapselle. Tärkeänä nähtiin, että lapsen kanssa voi keskustella väkivallasta ja ottaa sen puheeksi ikätasoa mukaillen, tehden lapselle selväksi, ettei se ole millään tapaa oikein.

Maahanmuuttajataustaisten kohtaamisessa tulisi haastateltavien mielestä pyrkiä olemaan ennakkoluuloton ja kunnioittava, sekä huomioida mahdolliset kielelliset haasteet. Täytyy huomioida, kuinka hyvin osapuolet ymmärtävät toisiaan sekä puhutaanko kielellisesti samoista asioista. Asiakkaalle on hyvä selventää, millaisia väkivaltatyön palveluita on tarjolla, mistä hakea tarvittaessa apua sekä selventää esimerkiksi järjestötyöntekijän sekä viranomaisten välistä eroa. Pääpaino on kuitenkin avoimessa kohtaamisessa,

sillä samanlaisia pelkoja ja häpeän tunnetta väkivallasta puhuttaessa on niin suomalaisilla kuin maahanmuuttajataustaisillakin.

Mutta nimenomaan että ne perusarvot on kyllä kaikil samat. Kaikki haluaa sitä turvallisuutta ja väkivallatonta elämää.

Maahanmuuttajataustaisia henkilöitä kohdatessa tulisi haastateltavien mukaan muistaa myös se, että sana väkivalta ei ole välttämättä kaikille tuttu. Sanan merkitystä tulee tarpeen mukaan selventää asiakkaille, jotta asiakas ymmärtää mistä on kyse.

En mä lähtis mitenkää kiertelemään ja kaartelemaan vaan avaa sitä sanaa väkivalta ja varsinki kantasuomalaisille se sana on aika hämärä tai ei ehkä avaudu heti että mitä kaikkee väkivalta tarkoittaa mut varsinkin jos on tullu muualta eikä suomi oo äidinkieli niin mun mielestä pitää avata sana väkivalta et mitä se tarkoittaa, mikä kaikki on väkivaltaa ettei oleta että heti ymmärretään mistä on kyse.

Asiakkaan sensitiiviseen kohtaamiseen liittyen haastatteluissa nousi esiin konkreettisia asioita, kuten eleet, ilmeet, ystävällisyys sekä läsnäolo. On tärkeää aidosti kuunnella asiakasta, sekä mahdollisesti antaa neuvoja, pyrkimättä kuitenkaan varsinaisesti ohjaamaan tai opettamaan asiakasta. Nämä liittyvät asiakkaan dialogiseen kohtaamiseen, joka on kommunikaatiota toisensa tasa-arvoisesti näkevien osapuolten välillä (Nivala & Ryyänen, 2019:112).

Mä luulen et jokainen meistä tunnistaa ehkä sen et jos joku lähtee vähä niinku opettamaan et nyt sun pitäis sitä tätä, siinä tulee semmonen vastareaktio et en todellakaan, älä tuu opettamaan et vaikka kuinka myöhemmin ajattelis no ei se nyt niin tyhmä neuvo ollutkaan mutta mejän työssä se on ehkä hyvin tärkeetä että luo sen kontaktin just sillee että ei opeta toista.

Teema 3: JALKAUTUVAN VÄKIVALTATYÖN AJANKOHDAN JÄLKEEN

Kolmannessa teemassa käsiteltiin aiheita, joita väkivaltatyöntekijän tulisi ottaa huomioon kohtauspaikkatyöskentelyn jälkeen. Haastattelussa nousi esiin kirjaamiskäytäntöjä.

Joo me kirjataan sinne Sofiaan mihin me muutkin muistiot tehdään niin että mikä on ollu aika, kuinka pitkään on oltu, kuinka monta työntekijää, kuinka monta ihmistä on tavotettu ja mikä kohtauspaikka se on ollu ja sit ne tilastoituu oikein

Eräs haastateltava toi esiin avoimilla kohtaamispaikoilla käyvien asiakkaiden anonymiteetin. Avoimella kohtaamispaikalla vierailevan asiakkaan ei tarvitse kertoa omia henkilötietojaan.

He on anonyymeja perheitä tai kävijöitä et tota ku meillä niinku kävijän ei tarvii kertoa kuka on niin ellet sit varaa aikaa erikseen mut semmonen niinku yleinen kohtaamispaikalla niinku käynti niin silloin perhe pysyy anonyyminä.

Haastateltavat toivat esiin myös jatkotyöskentelyn pohtimisen. Mikäli jostakin perheestä tai asiakkaasta nousisi huolta, tulisi työntekijän pohtia miten jatkossa asiakkaan kanssa voisi toimia.

Varsinki jos hänellä on jääny joku semmonen ajatus mieleen että tässä on tää kävijä jolla ehkä on jotain sanottavaa mut ei oo vielä uskaltanu sit kertoo niin jotenki jatkaa sitä keskustelua sitte seuraavalla kerralla elikkä se on niin vaikee aihe monelle tai yleensäki väkivalta on semmonen niinku vaikee aihe yleensäki käsittää että tarvitaan niitä toistoja jotta sitten kävijä uskaltaa ehkä avautua paremmin ja sit tietysti myös tarttua välittömästi asiaan jos kuuluu jotain väkivaltaan liittyvää tai epäilee niin nostaa se kissa pöydälle.

Haastatteluissa nousi esiin konsultoinnin tärkeys kohtaamispaikkatyöskentelyssä. Kohtaamispaikan työntekijöiden konsultoiminen asiakkaan tilanteesta ja mahdollisista huolenaiheista olisi merkittävää asiakkaan tilanteen edistämisen kannalta. Olisi tärkeää, että asiakkaan kanssa mahdollisesti päivittäin työskentelevät henkilöt olisivat perillä asiakkaan tilanteesta ja voisivat tarjota asiakkaalle hänen tarvitsemaansa tukea.

Se on myös iso osa sitä työtä, että kertoo niille ammattilaisille, jotka siel on ehkä päivittäin ja antaa heille niinku tietoa, just tämmönen konsultiivinen puoli niin koska se on enemmän ne myös tuntee ne asiakkaat jotka saattaa käydä siel joka päivä ja sitte niihin niillä syntyy erilainen luottamussuhde ni tavallaa toi oli tosi tärkeä että myös muistaa sen että iso osa sitä työtä on antaa tietoa niille työntekijöille siellä.

5.6 Oppaan toteutus

Haastatteluista saamamme aineiston ja teorian pohjalta lähdimme koostamaan opasta väkivaltatyöntekijälle käytettäväksi kohtaamispaikoilla tehtävän väkivaltatyön tukena. Tavoitteena oli luoda selkeä ja tiivis opas, joka sisältää olennaisen tiedon kohtaamispaikalla tehtävästä väkivaltatyöstä. Oppaan on tarkoituksena olla avuksi väkivaltatyöntekijälle avoimessa kohtaamispaikkatyöskentelyssä.

Pohdimme oppaan sisältöä yhteisessä suunnittelupalaverissa Vantaan turvakoti ry:n edustajan kanssa. Sen jälkeen saimme heiltä hahmotelman väkivaltatyön oppaan sisällysluettelosta, jonka avulla lähdimme rakentamaan opasta matalan kynnyksen väkivaltatyöhön kohtaamispaikoilla. Opas sisältää perustietoa Vantaan turvakoti ry:stä ja avoimista kohtaamispaikoista, vinkkejä miten kohdata erilaisia asiakkaita sekä lisäksi monialaiseen yhteistyöhön ja turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Oppaaseen on sisällytetty myös Vantaan turvakoti ry:n toivoma muistilista väkivaltatyöntekijälle. Lisäksi oppaasta löytyy kartta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen avoimista kohtaamispaikoista sekä tärkeät puhelinnumerot ja osoitteet.

Opas rakennettiin visuaaliseksi ja helppolukuiseksi. Opas pidettiin tarkoituksella lyhyenä, jotta sen hyödyntäminen arjessa olisi helppoa eikä veisi tarpeettomasti aikaa. Käytimme oppaan visuaalisen ilmeen rakentamisessa Canva-suunnittelutyökalua. Hyödynsimme Vantaan turvakoti ry:n laatimia valmiita suunnittelupohjia. Noudatimme opasta luodessamme Ensi- ja turvakotien liiton graafista ohjeistusta. Sen mukaan määräytyivät oppaan fontit, värit, typografia ja muut visuaaliset seikat.

Kävimme opasta luodessamme keskustelua työelämäkumppanimme kanssa. Halusimme varmistua, että opas on sellainen kuin työelämäkumppanimme toivoo ja että se vastaa kaikkia Ensi- ja turvakotien liiton ohjeistuksia. Ennen oppaan virallista valmistamista, työelämäkumppanimme kävi oppaan läpi ja antoi meille tarvittavia korjausehdotuksia. Tämän opinnäytetyön liitteenä on valmis opas väkivaltatyöntekijän käyttöön jalkautuvaan väkivaltatyöhön avoimilla kohtaamispaikoilla (Liite 2).

6 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessimme lähti käyntiin kiinnostuksestamme tehdä opinnäytetyö väkivaltatyöhön liittyen. Lähisuhdeväkivalta on valitettavan yleinen ilmiö ja liian moni lähisuhdeväkivallan uhri ei saa tarvitsemaansa apua ja tukea tilanteeseensa. Väkivallasta ei puhuta riittävästi ja väkivalta on Suomessa edelleen aiheena tabu. Väkivaltaan liittyvän häpeän vuoksi etenkin lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa voi olla vaikeaa myöntää edes itselleen, saati sitten muille. Meidän mielestämme väkivallan ilmiön häpeällisyyttä tulisi pyrkiä poistamaan ja löytää keinoja puhua väkivallasta avoimemmin.

Otimme yhteyttä Vantaan turvakoti ry:n edustajaan, ja he tarjosivat meille opinnäytetyön aihetta kohtaamispaikoilla tehtävän väkivaltatyön parissa. Opinnäytetyömme tuloksena syntyvä tuotos mukautui useampaan kertaan opinnäytetyöprosessin aikana.

Lopulta kuitenkin päädyimme yhteistyössä työelämäkumppanimme Vantaan turvakoti ry:n kanssa luomaan oppaan, joka käsittelee jalkautuvaa väkivaltatyötä avoimilla kohtaamispaikoilla.

Teimme opinnäytetyötä koko prosessin ajan yhteistyössä työelämäkumppanimme Vantaan turvakoti ry:n kanssa. Haasteita kohtasimme aineiston keruun vaiheessa. Meillä oli vaikeuksia saada haastateltavia osallistumaan ryhmähaastatteluihin aikataulujen sopimattomuuden ja sairaustapauksien vuoksi. Lopulta toiseen haastatteluun osallistui kaksi henkilöä ja toiseen ainoastaan yksi. Opinnäytetyömme toiminnallisen luonteen vuoksi haastateltavien otoskoko ei ollut niin merkityksellinen. Saimme kuitenkin vähäisestä osallistujamäärästä huolimatta näiden kahden haastattelun aikana paljon hyödyllistä tietoa oppaan luomisen tueksi.

6.1 Tuotoksen tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda ohjeistus, joka tukee väkivaltatyöntekijän työskentelyä avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävässä jalkautuvassa väkivaltatyössä, sekä jonka avulla ammattilainen saa nopeasti käsityksen kohtaamispaikoilla tehtävästä työstä. Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää dialogista kohtaamista väkivaltatyöntekijän ja asiakkaan välillä. Opinnäytetyön tuotos vastasi opinnäytetyölle asetettua tarkoitusta ja tavoitteita.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi opas väkivaltatyöntekijälle käytettäväksi avoimilla kohtaamispaikoilla tehtävässä väkivaltatyössä. Oppaassa on konkreettisia vinkkejä, miten kohdata erilaisia asiakasryhmiä sekä miten ottaa väkivalta sensitiivisesti puheeksi näiden asiakasryhmien kanssa. Näin oppaan avulla voidaan edistää väkivaltatyöntekijän ja asiakkaan välistä dialogista kohtaamista.

Avoimilla kohtaamispaikoilla työskentelevä väkivaltatyöntekijä on uusi sosionomin työnkuva Vantaan turvakoti ry:llä, joten vielä ei ole vakiintuneita käytäntöjä hänen työskentelynsä kohtaamispaikoilla. Oppaan sisältö pohjautuu kohtaamispaikkakoordinaattorin sekä väkivaltatyön asiantuntijoiden ryhmähaastattelujen aineistoihin, sekä teoria- ja tutkimustietoon. Oppaan sisällön määritteli Vantaan turvakoti ry:ltä saatu hahmotelma sisällysluettelosta, jossa oli tuotu esiin asiat, joita oppaassa tulee olla.

Luomassamme oppaassa on tiiviisti ja helposti saatavilla konkreettisia vinkkejä sekä muistilista väkivaltatyöntekijän käyttöön. Tällaista muistilistaa ei ole aiemmin ollut ja

työelämäkumppanimme koki muistilistan tarpeelliseksi. Luomassamme oppaassa kerrotaan tiiviisti myös vielä uudesta ja kehittyvästä kohtaamispaikkatoiminnasta. Aihe opinnäytetyölle tuli suoraan työelämäkumppanin toiveesta ja opinnäytetyön tuotosta suunniteltiin tiiviissä yhteistyössä Vantaan turvakoti ry:n edustajan kanssa, joten opinnäytetyö vastaa suoraan heidän tarpeeseensa. Opasta on tarkoitus käyttää heidän toiminnassaan väkivaltatyöntekijän työskentelyn tukena.

Väkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa myös ammattilaiselle, mutta jo väkivallasta kysyminen voi rohkaista asiakasta puhumaan asiasta. Oppaaseen on kerätty vinkkejä, miten kohdata ja ottaa väkivalta puheeksi erilaisten asiakasryhmien kanssa, joita väkivaltatyöntekijä voi kohdata avoimilla kohtaamispaikoilla.

Olemme tyytyväisiä oppaan visuaaliseen ilmeeseen ja sen sisältöön. Oppaasta tuli suunnitelmiamme mukainen. Opas on saatavilla tämän opinnäytetyön liitteenä sähköisessä muodossa (Liite 2) ja sen voi myös tulostaa paperiseksi versioksi. Kokonaisuudessaan olemme tyytyväisiä opinnäytetyöhömmе. Olemme luetuttaneet opinnäytetyötä usealla ulkopuolisella henkilöllä ja olemme saaneet hyvää palautetta opinnäytetyön ymmärrettävyydestä.

6.2 Eettisyys

Sosiaalialan ammatillisen työn lähtökohtia ja keskeisiä eettisiä periaatteita ovat ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Ammattieettiset periaatteet ovat oleellinen osa ammatillisuutta. (Talentia 2022: 7.) Tässä opinnäytetyössä pyrimme jokaisessa vaiheessa toimimaan sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden mukaan.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut hyvän tieteellisen käytännön ohjeen, jossa määritellään tutkimuseetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön lähtökoh-
tia. Jotta tutkimus olisi eettisesti hyvän tieteellisen käytännön mukainen, tulee tutkimuk-
sessa noudattaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulos-
ten tallentamisessa sekä arvioinnissa. Tutkimuksessa sovellettavien tiedonhankinta-,
tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Muiden tutkijoiden teke-
mää työtä tulee kunnioittaa ja heidän julkaisuihinsa viitata asianmukaisesti. Lisäksi tut-
kimuksen tekemiseen tulee hankkia tarvittavat tutkimusluvut. (Hyvä tieteellinen käy-
töntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012: 6.) Tutkimusaineistojen
kerääminen, niiden käsittely ja asianmukainen arkistointi liittyvät olennaisesti tiedon
luotettavuuteen ja tarkistettavuuteen (Kuula 2014: 24).

Haimme Vantaan turvakoti ry:ltä sekä Mannerheimin lastensuojeluliitolta tutkimusluvut opinnäytetyöhömmе liittyvien haastattelujen toteuttamiseen. Haastateltaville lähetettiin etukäteen informointilomake tutustuttavaksi ja jokaiselta osallistujalta pyydettiin suullinen suostumus haastatteluun osallistumiseen. Opinnäytetyön kannalta ei ollut tarkoituksenmukaista kerätä henkilötietoja, joten ainoa tunnistettava tieto oli haastattelusta muodostuva ääni. Haastattelusta muodostunutta äänitiedostoa säilytettiin asianmukaisesti tietosuoja-asiat huomioiden.

Ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen, kuten sosiaalialan, eettiset periaatteet voidaan Kuulan (2011, liite 1), mukaan jakaa kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen ja yksityisyys ja tietosuoja. Tässä kehittämistyössämme itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen toteutui haastatteluun osallistujien vapaaehtoisuuden painottamisella sekä riittävän tiedon jakamisella ennen haastattelua informointilomakkeen avulla, sekä suostumuslomakkeen suullisella läpikäymisellä vielä ennen haastattelun aloitusta. Kehittämistyöhön liittyvään haastatteluun osallistuminen ei aiheuttanut sosiaalisia haittoja osallistujille, eikä tuottanut taloudellista vahinkoa. Yksityisyys ja tietosuoja-osa-alueeseen liittyen tutkimusaineisto tallennettiin tietosuojatulle asemalle, ja se tuhotaan asianmukaisesti kuuden kuukauden kuluttua opinnäytetyön julkaisemisesta. Lisäksi kaikki haastatteluissa tallentuvat tunnistetiedot (ääni ja videokuva), poistuivat litteroinnissa. Käytimme haastattelujen litteroitua versiota kehittämistyömme pohjana.

6.3 Luotettavuus

Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat rehellisyys, luotettavuus, arvostus ja vastuunkanto. Luotettavuuden arvioinnilla varmistetaan tieteellisen toiminnan laatu suunnittelussa, menetelmissä, analyseissä ja voimavarojen käytössä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023 :11–12.)

Opinnäytetyömme luotettavuuteen vaikuttaa merkittävästi valitsemamme lähdekirjallisuus. Pyrimme hankkimaan monipuolisesti mahdollisimman tuoretta teoriatietoa luotettavista lähteistä ja teimme tekstiin asianmukaiset lähdeviitteet. Lisäksi tutkimuksen kaikki toteutusvaiheet kuvattiin avoimesti ja läpinäkyvästi. Opinnäytetyössä kerätty aineisto esitettiin totuudenmukaisesti.

6.4 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen, mutta myös haastava. Avoimet kohtaamispaikat olivat meille ennestään tuntematon konsepti, johon liittyi paljon eri toimijoita. Kokonaisuuden hahmottaminen oli aluksi vaikeaa. Tämän vuoksi tuntui haastavalta myös avata selkeästi opinnäytetyön kannalta olennaisia käsitteitä, sekä miten eri toimijat liittyvät toisiinsa niin, että lukijan olisi helppoa hahmottaa opinnäytetyön kokonaiskuva. Kohtaamispaikoilla tehtävästä väkivaltatyöstä ei myöskään ollut aiempaa tutkimustietoa kohtaamispaikkojen uutuuden vuoksi. Saimme kuitenkin mielestämme poimittua tarpeeksi lähdekirjallisuutta. Keskinäinen yhteistyömme toimi hyvin läpi koko opinnäytetyöprosessin. Työstimme opinnäytetyötä tasapuolisesti ja ratkaisimme ongelmatilanteita yhdessä pohtien.

Tämä opinnäytetyö on vahvistanut ammatillista kasvuamme ja lisännyt tietämystämme väkivaltatyöstä. Saimme runsaasti ajankohtaista tietoa väkivaltatyöstä Suomessa ja pääsimme tutustumaan myös avoimilla kohtaamispaikoilla järjestettävään toimintaan. Opinnäytetyöprosessi toi tietoomme avoimet kohtaamispaikat ja niiden toiminnan, joka oli meille aikaisemmin täysin vierasta. Avoimilla kohtaamispaikoilla näkyy vahvasti monitoimijainen yhteistyö hyvinvointialueen työntekijöiden, järjestöjen työntekijöiden ja vapaaehtoisten välillä. Voimme varmasti hyödyntää oppimaamme tulevaisuuden työelämässä.

6.5 Hyödynnettävyys ja jatkokehitysmahdollisuudet

Opas tulee Vantaan turvakoti ry:n käyttöön ja sitä voidaan hyödyntää väkivaltatyöntekijän tekemässä työssä avoimilla kohtaamispaikoilla. Oppaalla pyritään edistämään dialogista kohtaamista väkivaltatyöntekijän ja asiakkaan välillä. Oppaan sisältö on kehitetty tämä tavoite mielessä pitäen, mutta tätä tavoitetta on kuitenkin vaikea arvioida konkreettisesti ennen kuin opas on varsinaisessa käytössä Vantaan turvakoti ry:n kautta väkivaltatyöntekijällä. Yhtenä oppaan jatkokehitysmahdollisuutena voisi kerätä palautetta väkivaltatyöntekijältä, jonka käytössä opas on ollut jo jonkin aikaa, jolloin näiden palautteiden sekä väkivaltatyöntekijän kokemusten perusteella opasta voitaisiin muokata ja kehittää lisää. Tällöin myös oppaan luotettavuus vahvistuisi.

Toinen jatkokehitysmahdollisuus väkivaltatyöntekijälle suunnatulle oppaalle voisi olla samankaltainen opas, mutta suunnattuna sen sijaan asiakkaille, kuten avoimilla kohtaamispaikoilla vieraileville ihmisille. Avoin kohtaamispaikkatoiminta sekä väkivaltatyön-

tekijä ovat, kuten aikaisemmin mainittu, vielä monelle uusien konseptien luomiseksi, ja luomamme oppaassa näistä on tuotu tietoa tiiviisti ja helposti löydettäväksi samaan paikkaan.

Lähteet

Ahluwalia, Pal & Miller, Toby. *Social Identities* 2019, vol. 25, no. 2 s.107–109. <<https://doi.org/10.1080/13504630.2018.1559477>>. Viitattu 15.3.2023.

Bardy, Marjatta & Heino, Tarja 2012. Lastensuojelun ala. Lastensuojelun ytimessä: osattomuudesta osallisuuteen. Teoksessa Söderholm, Annlis & Kivitie-Kallio, Satu (toim.): *Lapsen kaltoinkohtelu*. Kustannus Oy Duodecim: Helsinki. 62–73.

Bildjuschkin, Katriina & Ewalds, Helena & Hietämäki, Johanna & Kettunen, Hanna & Koivula, Tanja & Mäkelä, Jukka & Nipuli, Suvi & October, Martta & Peltonen, Joonas & Siukola, Reetta 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 13.9.2022.

Campbell, Andrew. *Forensic Science International: Reports*. Volume 2, 12/2020. <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2665910720300384>>. Viitattu 16.3.2023.

Ensi- ja turvakotien liitto a. Tunnista väkivalta. <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/>>. Viitattu 19.3.2023.

Ensi- ja turvakotien liitto b. Ota väkivalta puheeksi. <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/ota-vakivalta-puheeksi/>>. Viitattu 2.11.2022.

Ensi- ja turvakotien liitto c. Väkivallan monet muodot. Nettiturvakoti. <<https://nettiturvakoti.fi/tunnista-vakivalta/vakivallan-monet-kasvot/>> Viitattu 31.10.2022.

Ensi- ja turvakotien liitto d. Avopalvelut. Nettiturvakoti. <<https://nettiturvakoti.fi/nain-haet-apua/avopalvelut/#1655728925823-52d9f372-c081>>. Viitattu 7.2.2023.

Ensi- ja turvakotien liitto e. Jalkaudu. <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/jalkaudu/#Lahtokohdat>>. Viitattu 31.10.2022.

Gottberg, Eva 2012. Ulkomaalaisväestöön liittyvät kysymykset. Lapsen juridiset oikeudet. Teoksessa Söderholm, Annlis & Kivitie-Kallio, Satu (toim.): *Lapsen kaltoinkohtelu*. Kustannus Oy Duodecim: Helsinki. 48–61.

Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötila. Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. <<https://uudenmaanpiiri.mll.fi/perheille/hakunilan-lasten-ja-perheiden-yhteis/>>. Viitattu 20.3.2023.

Hastrup, Arja & Pelkonen, Marjaana & Varonen, Päivi & Kekkonen, Marjatta 2021. Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa. Tutkimuksesta tiiviisti 65/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143354/URN_ISBN_978-952-343-759-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 25.9.2022.

Helminen, Jari. 2017. Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus: Tallinna.

Holm, Ruurik & Poutanen, Petro & Stähle, Pirjo 2018. Mikä tekee dialogin: Dialogisen vuorovaikutuksen tunnuspiirteet ja edellytykset. Sitra. Julkaistu 26.11.2018. <<https://www.sitra.fi/artikkelit/mika-tekee-dialogin-dialogisen-vuorovaikutuksen-tunnuspiirteet-ja-edellytykset/>>. Viitattu 7.2.2023.

Husso, Marita & Hyväri, Elli & Kaittila, Anniina & Hietämäki, Johanna & Karhinen-Soppi Anu & Kekkonen, Outi & Tuominen, Jarno. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2021: 58: 353. <<https://journal.fi/sla/article/view/105321>>. Viitattu 16.3.2023.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 23.1.2023.

Isola, Anna-Maria & Tulensalo, Hanna & Laitinen, Kai 2019. Osallisuus edistää turvallisuutta ja ehkäisee väkivaltaa. Teoksessa Korpilahti, Ulla & Kettunen, Hanna & Nuotio, Erika & Jokela, Satu & Nummi, Vuokko Maria & Lillsunde, Pirjo (toim.). Väkipollaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. 113–122. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 28.3.2023.

Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022: 7. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163902/STM_22_7_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 19.3.2023.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus. Johdanto.

Järvinen, Ritva & Lankinen, Aila & Taajamo, Terhi & Veistilä, Minna & Virolainen, Anja 2012. Perheen parhaaksi – perhetyön arkea. 191–193.

Kohtaamispaikan toimijat. Koivukylän avoin kohtaamispaikka. <<https://uudenmaanpiiri.mll.fi/perheille/koivukylanavoinkohtaamispaikka/kohtaamispaikan-toimijat/>>. Viitattu 20.3.2023.

Kohtaamispaikkayhteistyö. Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. <<https://uudenmaanpiiri.mll.fi/ammattilaisille/kohtaamispaikkayhteistyö/>>. Viitattu 25.10.2022.

Koivukylän avoin kohtaamispaikka. Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. <<https://uudenmaanpiiri.mll.fi/perheille/koivukylanavoinkohtaamispaikka/>>. Viitattu 8.11.2022.

Koivukylän avoin kohtaamispaikka -esite. Viitattu 2.11.2022.

Koppa 2021. Laadullinen tutkimus. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto. Päivitetty 28.10.2021. <<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>>. Viitattu 22.3.2023.

Kovanen, Tuulia & Lehtonen, Maiju & Uusitalo, Sanna 2017. Erilaiset tavat tehdä jalkautuvaa väkivaltatyötä. Teoksessa Havu, Elina & Kovanen, Tuulia & Lehtonen, Maiju & Uusitalo, Sanna (toim): Askeleita jalkautuvaan väkivaltatyöhön – hyvinvoinnilla väkivaltaa vastaan. Ensi- ja turvakotien liitto. 16–21. <https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/askeleita_jalkautuvaan_v_kivaltaty>. Viitattu 20.3.2023.

Krug, Etienne G. & Dahlberg, Linda L. & Mercy, James A. & Zwi, Anthony B. & Lozano, Rafael 2002. Väkivalta- ja terveys maailmassa - WHO:n raportti. Suomentanut Salomaa, Eila. <https://thl.fi/documents/470564/817072/9529608993_fin.pdf/2ea074d0-a4eb-4448-ba63-3b312ea81692>. Viitattu 21.3.2023.

Kyyrö, Reetta 2022. Koivukylän malli – osallisuuden, yhteistoimijuuden ja yhteisjohtajuuden periaatteella toimiva lapsiperheiden avoin kohtaamispaikka. Innokylä. <<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/koivukylan-malli-osallisuuden-yhteistoimijuuden-ja-yhteisjohtajuuden-periaatteella>>. Viitattu 19.3.2023.

Kunniaan liittyvä väkivalta. Ihmisoikeusliitto. <<https://ihmisoikeusliitto.fi/tyomme/fgm-ja-klv/kunniaan-liittyva-vakivalta/>>. Viitattu 20.3.2023.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Liite 1 – Ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettiset periaatteet. Vastapaino: Tampere.

Kuula, Arja 2014. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino: Tampere.

Kytölä, Katja 2021. Pahoinpitelystä hyvinpitelyyn. Lähisuhdeväkivalta ja siitä selviytyminen. Tallinna: Raamatutrukikoja OÜ.

Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohjelmille. Oikeusministeriön julkaisu. 2022:36. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164368/OM_2022_36_ML.pdf>. Viitattu 16.3.2023.

Lapsiperheiden avoimet kohtaamispaikat. Vantaan kaupunki. <<https://www.vantaa.fi/fi/palveluhakemisto/palvelu/lapsiperheiden-avoimet-kohtaamispaikat#tab-introduction>>. Viitattu 11.1.2023.

Maahanmuuttajat väestössä. Tilastokeskus. <<https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>>. Viitattu 3.11.2022.

Malja, Marjo & October, Martta 2022. Lanzaroten sopimus. Kansallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2022: 8. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164029/STM_2022_8_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 19.3.2023.

Mattila, Kati-Pupita 2008. Arvostava kohtaaminen arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. PS-Kustannus: Jyväskylä. 12.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Mediaväkivalta. <<https://www.mll.fi/vanhemmille/tieto-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digijajassa/haitalliset-mediasisallot/mediavakivalta/>>. Viitattu 18.3.2023.

Metropolia 2022. Henkilöhaastatteluiden nauhoittaminen vain ZOOM:illa. Tietohallinto. Muokattu 27.4.2022. <<https://tietohallinto.metropolia.fi/pages/viewpage.action?pageId=208371716>>. Viitattu 28.3.2023.

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. E-kirja. Gaudeamus. Luku 4.

Nollalinja. Turvakoti. <<https://nollalinja.fi/turvakoti/>>. Päivitetty 1.9.2022.

Notko, Marianne & Husso, Marita 2019. Lähisuhdeväkivalta ilmiönä. Teoksessa Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja ammattilaisten koulutus sosiaali- ja terveydenhuollossa ja poliisissa. EPRAS-hankkeen arviointi. Raportti nro13/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138462/URN_ISBN_978-952-343-369-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.9.2022.

October, Martta & Laitinen, Hanna-Leena 2022. Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi. Ohjaus 10/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144538/OHJ2022_010_09062022.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 18.3.2023.

Onnila Kerava. Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri. <<https://uudenmaanpiiri.mll.fi/perheille/onnila/>>. Viitattu 25.10.2022.

Puusa, Anu 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus. Luku 9.

Rikksentorjuntaneuvosto. Väkivalta. Rikksentorjunta.fi <<https://rikksentorjunta.fi/vakivalta/>>. Viitattu 6.2.2023.

Salonen, Kari. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Turun ammattikorkeakoulu 2013:19. <<https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>>

Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus. Eduskunta. Päivitetty 26.4.2022. <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/seksuaalirikoksia-koskevan-rikoslain-20-luvun-kokonaisuudistus.aspx>. Viitattu 31.10.2022.

Seksuaaliväkivalta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. Päivitetty 7.3.2022. <<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/seksuaalivakivalta>>. Viitattu 31.10.2022.

Siltala, Heli & Hisasue, Tomomi & Hietämäki, Johanna & Saari, Juhani & Laajasalo, Taina & October, Martta & Laitinen, Hanna-Leena & Raitanen, Jani 2022. Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset. Terveys- sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164292/VNTEAS_2022_52.pdf?sequence=13&isAllowed=y>. Viitattu 18.3.2023.

Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. Annettu Helsingissä 30.12.2014. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3>>. Viitattu 20.3.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Älä lyö lasta! Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010–2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010: 7. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3036-0>>. Viitattu 31.10.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit. Lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019: 55. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162012/STM_2019_55_Rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.3.2023.

Söderholm, Annlis & Politi, Johanna 2012. Laiminlyönnin yleismääritelmä. Lapsen laiminlyönti. Teoksessa Söderholm, Annlis & Kivitie-Kallio, Satu (toim.): Lapsen kaltoinkohtelu. Kustannus Oy Duodecim: Helsinki. 76–98.

Talentia 2022. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. <<https://talentia.lukusali.fi/#/reader/a6cd4fa0-38d8-11ed-90c9-00155d64030a>>. Viitattu 14.1.2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Kulttuurisensitiivinen työote. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Päivitetty 8.7.2021. <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>>. Viitattu 3.11.2022.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Väkivallan tunnistaminen. Väkivalta. Päivitetty 25.1.2022. <<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivaltaan-puuttuminen/vakivallan-tunnistaminen>>. Viitattu 19.3.2023.

Tilastokeskus 2022a. Viranomaisten tietoon tulleet alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset lisääntyivät 6,7 %. Tiedote 5.10.2022. Rikos- ja pakkokeinotilasto 2021. <<https://stat.fi/julkaisu/cktocg0y01p8v0b00pnkr0hu6>>. Viitattu 18.3.2023.

Tilastokeskus 2022b. Alle 15-vuotiaiden tekemien pahoinpitelyiden määrä kasvoi 23,4 % vuonna 2021. Tiedote 9.6.2022. Rikos- ja pakkokeinotilasto 2021. <<https://www.stat.fi/julkaisu/cktoctw681oge0b53d5seq1nz>>. Viitattu 16.3.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaus-epäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. <https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf>. Viitattu 22.3.2023.

Uusi seksuaalirikoslaki. Oikeusministeriö. 2023. <<https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>>. Viitattu 15.3.2023.

Valtiosopimus 53/2015. Finlex. <<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>>. Viitattu 19.3.2023.

Valtiosopimus 88/2011. Finlex. <<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2011/20110088>>. Viitattu 19.3.2023.

Vantaan turvakoti ry a. Turvakoti. Ensi- ja turvakotien liitto. <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/vantaanturvakoti/apua-sinulle/turvakoti/>>. Viitattu 20.3.2023.

Vantaan turvakoti ry b. Yhdistys. Ensi- ja turvakotien liitto. <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/vantaanturvakoti/yhdistys/>>. Viitattu 25.9.2022.

Vantaan turvakoti ry c. Avoimet kohtaamispaikat. Ensi- ja turvakotien liitto. <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/vantaanturvakoti/apua-sinulle/avoimet-kohtaamispaikat/>>. Viitattu 14.9.2022

Haastattelurunko

Haastattelun aluksi esittelemme itsemme ja käymme suullisesti läpi suostumuslomakkeen asiat sekä varmistamme osallistujien suostumuksen haastattelun nauhoittamiseen. Lisäksi esittelemme vielä lyhyesti kehittämistyön ja sen tarkoituksen. Nauhoitamme haastattelun, jotta meidän on helpompi käsitellä aineistoa analysointivaiheessa.

Tarkoituksena on luoda mahdollisimman avoin ja vapaamuotoinen keskustelutilanne koska tällöin haastateltavat saavat vapaasti tuoda esiin omia näkökulmiaan. Olemme pyrkineet tekemään kysymyksistä mahdollisimman avoimia, jotta ne eivät johdattele keskustelua liikaa. Laadimme myös lisäkysymyksiä siltä varalta, että keskustelu ei etene sujuvasti.

TEEMA 1: VALMISTAUTUMINEN JALKAUTUVAAN VÄKIVALTATYÖN AJANKOHTAAN KOHTAAMISPAIKALLA

Miten sinun mielestäsi väkivaltatyöntekijän tulisi valmistautua jalkautuvan väkivaltatyön ajankohtaan kohtaamispaikalla?

Mitä kohtia teidän mielestänne väkivaltatyöntekijän muistilistassa tulisi konkreettisesti olla väkivaltatyön ajankohtaan valmistautumiseen liittyen?

TEEMA 2: JALKAUTUVAN VÄKIVALTATYÖN AJANKOHTA KOHTAAMISPAIKALLA

Millä sanoilla ottaa väkivalta puheeksi asiakkaan kanssa? (Jos tulee mieleen esimerkiksi valmiita fraaseja, niitä voidaan hyödyntää kehittämistyössä)

Mitä tulee ottaa huomioon kohdatessa lapsia kohtaamispaikalla?

Onko jotain erityisiä asioita, joita tulisi ottaa huomioon kohdatessa maahanmuuttajataustaisia asiakkaita?

Miksi on tärkeää, että väkivaltatyön ajankohdasta pyydetään palautetta asiakkailta?

Mihin palautetta voisi hyödyntää omassa työskentelyssään?

Kuinka kohdataan asiakas sensitiivisesti?

TEEMA 3: JALKAUTUVAN VÄKIVALTATYÖN AJANKOHDAN JÄLKEEN

Mitä väkivaltatyöntekijän tulee huomioida jalkautuvan väkivaltatyön ajankohdan loppumisen jälkeen?

Tehdäänkö jalkautuvan väkivaltatyön ajankohdasta kirjauksia? Jos, niin minkälaisia?

**OPAS MATALAN
KYNNYKSEN
VÄKIVALTATYÖHÖN
KOHTAAMISPAIKOILLA**

VAKTAAN
KÄYNTIPIIKKI

VANTAAN
TURVAKOTI RY

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 Vantaan turvakoti ry
- 4 Kohtaamispaikkojen kartta
- 5 Kohtaamispaikat
- 6 Monitoimijainen yhteistyö
- 7 Arki kohtaamispaikalla - muistilista
- 8 Miten kohtaan lapsen?
- 9 Miten huomioin väkivaltaa kohdanneen?
- 9 Miten huomioin väkivaltaa käyttäneen?
- 10 Miten huomioin maahanmuuttajataustaisen?
- 11 Turvallisuus kohtaamispaikoilla

VANTAAN
TURVAKOTI RY

TURVAKOTI

Koivukylän puistotie 27
01360 Vantaa

040 4555 543

(Huom. ei tekstiviestejä)

turvakoti@vantaanturvakoti.fi

Avoinna 24/7

LÄHISUHDEVÄKIVALTATYÖN AVOPALVELUT

Koivukylän toimipiste:

Kytötie 17
01360 Vantaa

Louhelan toimipiste:

Patotie 2
01600 Vantaa

040 773 1063

Arkisin 09:00-15:00
avopalvelut@vantaanturvakoti.fi

Lähde: vantaanturvakoti.fi

VANTAAN TURVAKOTI RY

Vantaan turvakotiyhdistys on vuonna 1978 perustettu kansalaisjärjestö, joka tekee työtä väkivallan ehkäisemiseksi, yleiseen väkivaltatietoisuuteen vaikuttamiseksi sekä lähisuhdeväkivallan eri osapuolten auttamiseksi. Toimintansa Vantaan turvakoti ry aloitti vuonna 1991. Yhdistyksen tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, STEA, Ensi- ja turvakotien liitto jäsenyhdistyksineen sekä Vantaan kaupunki. Vantaan turvakoti ry on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistys. Vantaan turvakotiyhdistyksen toimintaa ohjaavina arvoina ovat avun tarjoaminen väkivallan kaikille osapuolille, turvallisuus, kunnioittaminen, asiakkaan osallisuus, lapsen edun huomioiminen, luotettavuus ja usko muutoksen mahdollisuuteen.

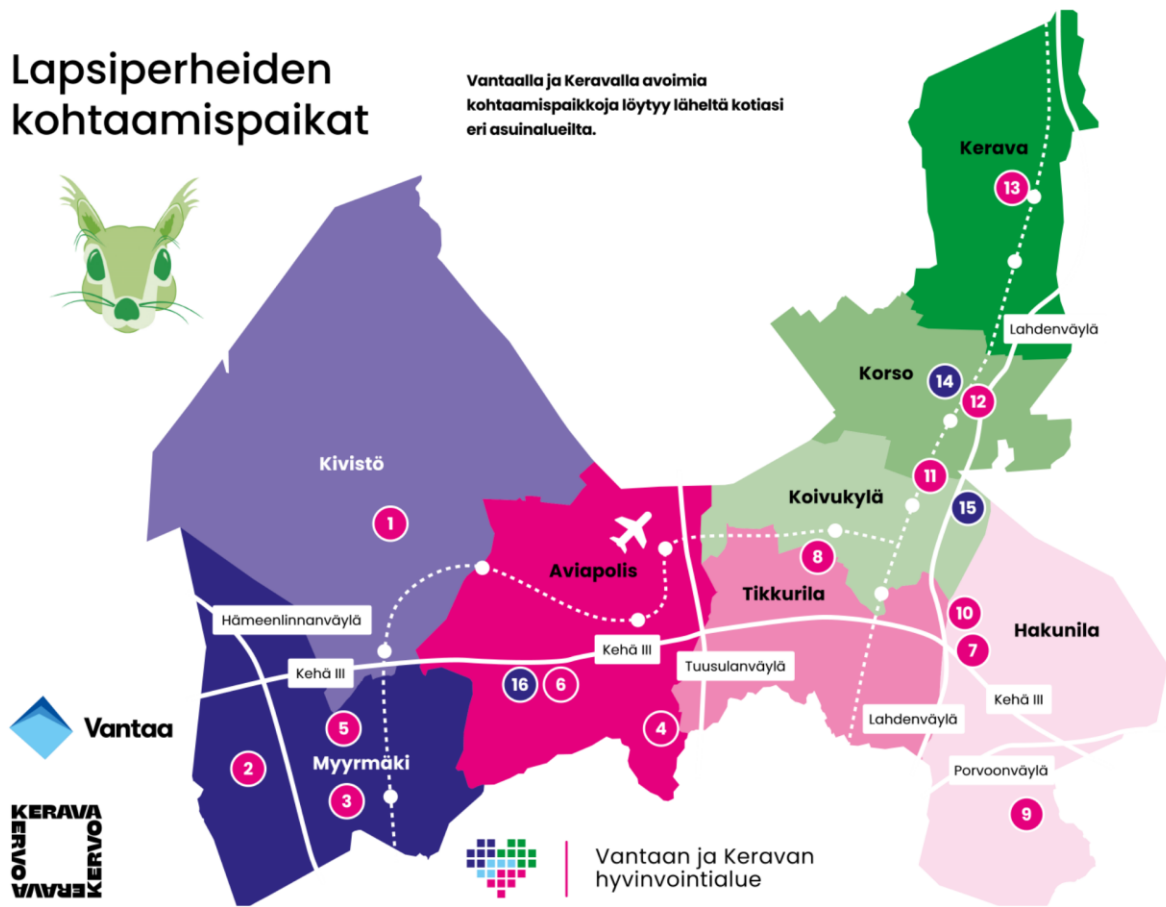
**VANTAAN TURVAKOTI RY:N TURVAKOTI TARJOAA SUOJAA
SILLOIN KUN KOTIIN JÄÄMINEN VÄKIVALLAN, UHKAILUN TAI
PELON TAKIA ON TURVATONTA.
TURVAKOTI ON AUKI 24/7
PALVELU ON MAKSUTON.**

**LÄHISUHDEVÄKIVALTATYÖN YKSIKKÖ KOIVULA TARJOAA MATALAN
KYNNYKSEN LÄHISUHDEVÄKIVALLAN AVOPALVELUJA:
YKSILÖKÄYNTIÄ, PARITAPAAMISIA, PERHETAPAAMISIA,
VERTAISTUKIRYHMIÄ, KONSULTAATIOTA SEKÄ
VERKOSTOYHTEISTYÖTÄ. KOIVULAN KÄYNNIT OVAT MAKSUTTOMIA.**

Lapsiperheiden kohtaamispaikat

Vantaalla ja Keravalla avoimia kohtaamispaikkoja löytyy läheltä kotiasi eri asuinalueilta.

- 1 Avoin kohtaamispaikka Auringonkukka
Aurinkokivenkuja 1, 01700
- 2 Avoin kohtaamispaikka Niittyvilla
Lammaslammentie 3, 01710
- 3 Avoin kohtaamispaikka Vaskikello
Ojahaantie 1, 01600
- 4 Avoin kohtaamispaikka Pakkala
Illenpiha 6, 01520
- 5 Avoin kohtaamispaikka Soittorasia
Raivosuonmäki 2 F, 01620
- 6 Avoin kohtaamispaikka Karhunkolo
Ahokuja 2, 01690

- 7 Avoin kohtaamispaikka Pikku-Hepo
Hiirakkokuja 5, 01200
- 8 Avoin kohtaamispaikka Ukko-Pekka
Aniskuja 3, 01300
- 9 Avoin kohtaamispaikka Länsimäen
Suunnistajankuja 2, 01280
- 10 Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötila
Laukkarinne 6, 01200
- 11 Koivukylän avoin kohtaamispaikka
Karsikkokuja 17, 01360

- 12 Avoin kohtaamispaikka Saturnus
Kaakkosväylä 8, 01480
- 13 Avoin kohtaamispaikka Onnila
Paasikivenkatu 12, 04200

ASUKASPUISTOT

- 14 Korson asukaspuisto
Korsontie 11, 01450
- 15 Nissaksen asukaspuisto
Nissaksentie 9, 01200
- 16 Vihertien asukaspuisto
Vihertie 56 E, 01620

VANTAAN
TURVAKOTI RY

Lähde: <https://vakehyva.fi/fi/lapsiperheiden-avoimet-kohtaamispaikat>

KOHTAAMISPAIKAT

Avoimet kohtaamispaikat ovat matalan kynnyksen paikkoja, joissa perheet voivat tavata muita lapsia ja vanhempia, osallistua ohjattuun toimintaan sekä saada apua ja tukea arjen asioissa, asiointiapuna sekä palveluohjausta.

Kohtaamispaikat ovat kaikille avoimia.

Kohtaamispaikat ovat monitoimijaisia. Avoimilla kohtaamispaikoilla voi tavata Vantaan kaupungin lapsiperheiden palvelujen, Vantaa-Kerava Hyvinvointialueen työntekijöitä sekä järjestöjen työntekijöitä ja vapaaehtoisia.

Kohtaamispaikkojen toiminta perustuu aktiiviseen yhdessäoloon, ja toimintaan on mahdollista vaikuttaa omilla toiveillaan.

Kaikki kohtaamispaikoilla järjestettävä toiminta on maksutonta.

MONITOIMIJAINEN YHTEISTYÖ

- **KOHTAAMISPAIKAN JORY**
 - Kohtaamispaikkatoimijoiden esihenkilöt: viranomaisedustus ja järjestötoimijat yhdessä, päätökset kohtaamispaikkatoiminnasta
- **KOHTAAMISPAIKAN TALOKOKOUSET**
 - Kohtaamispaikan arjen toimijat: tieto joryn päätöksistä välittyy arkeen, viedään jorylle asioita päätettäväksi, sovitaan, suunnitellaan ja kehitetään arkea kohtaamispaikoilla.
- **YHTEISEN KEHITTÄMISEN PÄIVÄT**
 - Kehitetään ajankohtaisia kohtaamispaikkatoiminnan sisältöjä ja käytäntöjä. Paikalla on Joryn edustajia, kohtaamispaikkatoimijoita, sekä vapaaehtoisia ja asiakkaita.
- **YHTEISÖKOKOKUS**
 - Kohtaamispaikan kävijät kokoontuvat keskustelemaan kohtaamispaikan ajankohtaisista asioista: toiveita, kehitettävää.
- **TYÖPARITYÖ**
 - Monitoimijaisesti asiakas saa tarvitsemansa palvelun mahdollisimman nopeasti, kun työntekijä voi pyytää osallistumaan omaan asiakastapaamiseen toisen asiantuntijan.
- **WALK-IN AJANKOHDAT**
 - Lähisuhdeväkivaltatyön asiantuntija on tavattavissa ilman ajanvarausta kohtaamispaikalla. Päivystysajankohtana myös kerrotaan saatavilla olevista palveluista ja nostetaan keskusteluun erilaisia teemoja liittyen väkivaltatyöhön.
- **ASIAKKAAN OHJAUS PALVELUIHIN**

Arki kohtaamispaikalla

MUISTILISTA

ENNEN KOHTAAMISVUOROA:

- käyntikortit ja esitteet mukaan
- älylaitteet, tietokoneet yms. äänettömälle/pois päältä
- suunnittele mahdollinen toiminnallinen osuus
- avoin mieli ja joustava asenne

KOHTAAMISVUOROSSA:

- ilmoita vastaavalle koordinaattorille, että olet paikalla
- tervehdi kaikkia ja esittele itsesi ja organisaatiosi
- ole läsnä ja valmiina kohtaamaan asiakkaita
- ota väkivalta puheeksi rohkeasti asiakasta kunnioittaen
- ohjaa asiakkaita tarvittaessa palveluihin

KOHTAAMISVUORON JÄLKEEN:

- osallistu siivoamiseen ja paikkojen ylläpitoon
- tee tarvittavat kirjaukset kohtaamisvuorosta

MITEN KOHTAAN LAPSEN?

Lapsen kanssa vaikeistakin asioista voi ja pitää puhua ikätasoisesti. Pienten lasten kanssa apuna voi käyttää esimerkiksi tarinoita, joiden avulla voidaan käsitellä haastavia aiheita.

Anna aikaa sille, että lapsi tutustuu sinuun. Keskustele ensin arkisista asioista tai lapsen kiinnostuksen kohteista.

On mentävä lapsen tasolle, ystävällisesti luoden tuttavuutta lapsen kanssa, voi esimerkiksi seurata mitä lapsi puuhaa ja kommentoida sitä ja näin luoda kontaktia lapseen, tärkeää on olla helposti lähestyttävä ja ystävällinen.

MITEN HUOMIOIN VÄKIVALTA KOHDANNEEN?

Väkivallasta puhuttaessa tulee olla sensitiivinen, mutta kuitenkin puhua asioista niiden oikeilla nimillä. Asiakkaalle on hyvä avata väkivallan käsitettä ja mitä kaikkea se pitää sisällään. Jos asiakas kertoo väkivaltakokemuksestaan, työntekijän ei tulisi itse mennä liian vahvasti asiakkaan tunteeseen mukaan. On kuitenkin tärkeää olla aidosti kiinnostunut ja kuunnella asiakasta pysyen samalla itse rauhallisena.

Asiakkaan osallisuutta ja toimijuutta tuetaan ja pyritään löytämään yhdessä keinoja väkivallattomaan elämään.

MITEN HUOMIOIN VÄKIVALTA KÄYTTÄNEEN?

Autetaan asiakasta tunnistamaan hänen käyttämiään väkivallan muotoja. Työntekijän kielteinen kanta väkivallan käyttöön tukee asiakasta ottamaan vastuun käyttämästään väkivallasta ja siitä luopumisesta. Motivoidaan asiakasta kohti väkivallatonta elämää. Keskustellaan väkivallattomista toimintatavoista arjessa. Ohjataan asiakas tarvittavien palveluiden pariin.

VANTAAN
TURVAKOTI RY

MITEN HUOMIOIN MAAHANMUUTTAJATAUSTAISEN?

Kulttuurista riippumatta meillä kaikilla on samat perusarvot. Kaikki haluavat tuntea turvallisuutta ja elää väkivallatonta elämää. Lähtökohtaisesti jokainen asiakas kohdataan omana yksilönään, ilman ennakoasenteita ja oletuksia. Työskennellessä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kanssa tulee kuitenkin muistaa aina kunnioittaa asiakkaan kulttuuria. Eri kulttuureissa esimerkiksi eri sukupuolet voivat olla hyvin eri asemassa, ja monissa kulttuureissa on vahva niin sanottu kasvojen menettämisen pelko.

Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa keskustellessa tulee aina huomioida kielitaito. On pidettävä huolta, että molemmat osapuolet ymmärtävät toisiaan ja puhutaan samasta asiasta. Mahdollinen tulkin tarve tulee myös huomioida. Tarvittaessa informoidaan asiakasta saatavilla olevista väkivaltatyön palveluista, sillä maahanmuuttajataustaisilla asiakkailla ei välttämättä ole tietoa kaikista saatavilla olevista palveluista, tai miten päästä palveluiden piiriin.

Luodaan asiakkaalle turvallinen tila kertoa vaikeistakin asioista ilman pelkoa tilanteen pahenemisesta kertomisen seurauksena.

TURVALLISUUS KOHTAAMISPAIKOILLA

TIETOTURVA JA VAITIOLO

- Asiakastietoja ei käsitellä kohtaamispaikan yleisissä tiloissa
- Asiakastietojen käsittelystä huolehditaan tietoturvallisesti kohtaamispaikalla. Henkilötietoja ei säilytetä paperilla.
- Asiakkailta on oikeus yksityisyyteen. Asiakasasioita voidaan käsitellä yhdessä toisen toimijan kanssa.

TURVALLISUUS

ENNAKOI

- Selvitä, kuka koordinaattoreista on vastuussa kohtaamisvuoron arjesta.
- Ilmoita koordinaattoreille, mikäli huomaat puutteita tai vaaran paikkoja.

HAVAINNOI

- Arvioi mahdollisia riskitekijöitä, kuten asiakasmäärä tai haastavat asiakastilanteet.
- Havainnoi lasten toimintaa ja puutu siihen tarvittaessa.
 - Ohjaa vanhempia vanhemmuudessa, sanoilla tai esimerkillä.

UHKA- JA VAARATILANTEET

ENNAKOI

- Ennen työvuoroa tarkasta, mitkä ovat poistumisreitit.
- Selvitä, missä on ensiapupakkaus ja alkusammutusvälineet, sekä onko tilassa vartijapalvelua.

HAVAINNOI

- Ilmoita koordinaattoreille, jos huomaat puutteita tai vaaran paikkoja.
- Havainnoi mahdollisia ristiriitoja sekä asiakkaan olotilaa.
- Ennakoi asiakkaan kiihtymisen merkkejä ja rauhoita tilanne tarvittaessa.

HÄLYTÄ APUA TARVITTAESSA: ÄLÄ TOIMI YKSIN, PAIKALLA ON AINA MUTTAKIN, PYYDÄ APUA TARVITTAESSA.

SOITA 112 TARVITTAESSA

ILMOITA TILANTEESTA VÄLITTÖMÄSTI ESIHENKILÖLLE

HAKEUDU OIKENLAISEN HOIDON PIIRIIN: TYÖTERVEYS, PÄIVYSTYS

TARVITTAESSA UHKA- JA VAARATILANNEILMOITUS TAI TYÖTAPATURMAILMOITUS ESIHENKILÖLLE

VANTAAN
TURVAKOTI RY

VANTAANTURVAKOTI.FI

Turvakoti 24/7 p. 040 4555 543

Avopalvelut ma-pe p. 040 773 1063

 [@vantaanturvakotiry](https://www.instagram.com/vantaanturvakotiry)

 [@vantaaturvakoti](https://twitter.com/vantaaturvakoti)

 [Vantaan turvakoti ry](https://www.facebook.com/Vantaan.turvakoti.ry)

